

Kadernota 2020

Ter behandeling door de raad op 28 augustus 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Aanbieding	3
I Financiële kaders.....	5
II Financiële positie en meerjarenperspectief	7
1. Autonome ontwikkelingen	7
2. Sociaal domein	8
3. Bestuur en organisatie.....	10
4. Huisvesting onderwijs en sportaccommodaties.....	11
5. Aanpassen voormalige N18	15
6. Duurzaamheid	17
7. Kulturhus	18
8. Omgevingswet.....	20
9. Lokale heffingen	20
10. Overig.....	23
Prognose Algemene Reserve.....	24
Conclusie	24
Bijlage 1 Belangrijke ontwikkelingen voor ICT en informatievoorziening	25
Bijlage 2 Overzicht taken en formatie	27
Bijlage 3 Aanleiding en redenen noodzaak extra personele formatie	28
Bijlage 4 Financiële onderbouwing scenario's Kulturhus.....	30
Bijlage 5 Financieel meerjarenperspectief met investering vervangende nieuwbouw HAL aan Van Brakelstraat	33
Bijlage 6 Financieel meerjarenperspectief.....	34

Aanbieding

Aan de gemeenteraad,

Op 9 juli jl. hebben wij met u de Kadernota 2020 besproken. De Kadernota bevatte een niet mis te verstane boodschap: wij staan met elkaar voor een kruispunt en moeten nu de richting bepalen waar wij als gemeente naar toe willen.

Naast gevoelens van verbazing en teleurstelling bij alle fracties was er ook een breed gedeeld gevoel over de zelfstandigheid en toekomstbestendigheid van de gemeente Haaksbergen, die als hoogste ambitie geformuleerd werd.

Om die ambitie vast te houden kunnen wij ingrijpende keuzes niet uit de weg gaan.

Wij zijn van mening dat daarvoor als belangrijkste voorwaarden gelden de eigen organisatie op orde, financiën op orde binnen het 4 jaarperspectief en grip op de uitgaven van het sociaal domein.

In de nu voorliggende gewijzigde Kadernota 2020 hebben wij de Meicirculaire 2019 over de algemene uitkering uit het gemeentefonds verwerkt en zoals u dat in een toegezonden Raad Informatie brief heeft kunnen lezen verslechtert ons financieel perspectief daardoor. Die negatieve impact hebben wij in deze kadernota niet kunnen opvangen.

Wij zijn na 9 juli aan de slag gegaan met de door u afgegeven opdracht en hebben in veel overleggen besproken waar nog ruimte gevonden kon worden voor aanpassingen op de Kadernota 2020.

De ruimte die wij op korte termijn konden vinden, is op onderdelen uitgewerkt. Hierbij werd eens te meer duidelijk dat er spanning zit op de voorgestelde financiële kaders (behoudend in de uitgaven bij onvoldoende weerstandscapaciteit/reserve) en de realisatie van onze ambities. Dit maakt ook dat wij in een aantal gevallen, zoals de OZB, helaas, na rijp beraad en heroverwegingen, geen andere oplossing zien dan de eerder voorgestelde verhoging.

We hebben er daarnaast niet voor gekozen om al het nieuwe beleid te schrappen, mede om bestuurlijk hoog geprioriteerde investeringen te kunnen uitvoeren. Zo hebben we de investering in vervangende/aangepaste huisvesting voor basisschool Holthuizen/Dr. Ariëns gehandhaafd. Verder dienen de meest noodzakelijke investeringen in personeel en organisatie en ICT doorgang te vinden, om de basis op orde te brengen. Dit is ook van toepassing voor grip op het sociaal domein.

Op een aantal dossiers kunnen wij u op dit moment nog geen definitief uitgewerkt voorstel voorleggen.

Zo wordt er nog volop gewerkt om een oplossing te vinden voor het Kulturhus, zodat bij de vaststelling van de begroting 2020 hierover door u een besluit genomen kan worden.

In november van dit jaar moet tevens duidelijk zijn wat de (on)mogelijkheden zijn inzake de huisvesting van het Assink Lyceum.

Ten aanzien van de aanpassingen aan de oude N18 hebben we gekeken wat de gevolgen zijn indien de gewenste aanpassingen aan de kruising met de Eibergsestraat achterwege blijven. Doordat de provinciale subsidie hierdoor onzeker wordt, kan dit echter kostenverhogend werken. Daarom volharden wij in ons advies deze investering wel uit te voeren.

In het bestuurlijk overleg d.d. 18 juli jl. met onze toezichthouder, de provincie Overijssel, werd bevestigd wat wij al wisten: onze begroting moet binnen het perspectief van vier jaren structureel en reëel in evenwicht zijn. Daarnaast moet de Algemene reserve binnen diezelfde termijn positief zijn. Dat betekent dat wij onze inkomsten moeten verhogen en onze uitgaven uitermate kritisch moeten aansturen. Grip op het sociaal domein is daarin zeer belangrijk. Een ambtelijke en bestuurlijke kerngroep is daar intensief mee aan de slag en wil in oktober de eerste resultaten presenteren aan u. Daarnaast heeft sturen op de kosten van de ambtelijke organisatie onze hoogste prioriteit.

Wij stellen vast dat wij als organisatie onvoldoende in control zijn en daarop hebben we maatregelen genomen. Wij hebben besloten dat er geen ruimte is voor invulling van nieuwe vacatures en inhuur tenzij er geen andere mogelijkheden gevonden kunnen worden binnen de bestaande formatie. Waarnemingen en adviezen vanuit het Rijnconsult rapport zijn daarin mede bepalend. Het is van groot belang dat raad, college en ambtelijke organisatie hier samen in optrekken.

Een volgend bestuurlijk overleg met onze toezichthouder staat gepland voor 28 augustus en wij beseffen dat de belangrijkste stappen, richting de Begroting 2020, dan duidelijk moeten zijn. Die leggen wij u voor in deze gewijzigde Kadernota 2020. De, voorzichtig positieve, reactie van de provincie Overijssel op de eerste versie van de kadernota, sterkt ons in het gevoel dat de weg die we willen kiezen een begaanbare is. Wij hopen met de aanpassingen in deze versie van de kadernota ook op uw steun om deze weg in te slaan.

In meerdere bijeenkomsten vanaf 16 april hebben wij u geïnformeerd over de grote dossiers die van belang zijn voor deze Kadernota: huisvesting van het Assink Lyceum, huisvesting basisschool Holthuizen/Dr.Ariëns, aanpassing oude N18, grip op het sociaal domein, duurzaamheidsbeleid, personeel en organisatie, het Kulturhus en ontwikkelingen lokale heffingen.

In deze tweede versie van de Kadernota 2020 zijn de opmerkingen en vragen uit uw behandeling op 9 juli jl. zoveel mogelijk verwerkt. Dit betekent niet dat de uitkomst in deze kadernota geheel anders is dan in de eerste versie. De financiële ruimte voor aanpassingen is namelijk minimaal. Het één wel doen betekent direct dat het andere niet kan.

Wel hopen wij u met deze vernieuwde versie beter uit te kunnen leggen waarom wij tot de voorstellen zijn gekomen die nu voorliggen. Deze versie biedt ons inziens voldoende aanknopingspunten voor een goede integrale discussie.

In de uitwerking van deze kadernota naar de Begroting 2020, moeten wij de kansen en risico's rondom grondexploitaties en de stichting Kulturhus kwantificeren, de taakstellingen in het sociaal domein en eigen organisatie in de eerstkomende begroting concretiseren en de aanpassingen lokale heffingen vaststellen, anders dreigt preventief toezicht.

Wij geven de hoogste prioriteit aan een gezonde financiële basis bij een organisatie op orde. Vooralsnog is er vrijwel alleen ruimte voor onvermijdelijke investeringen waarbij we hebben afgewogen dat die ook voor de toekomst houdbaar zijn. Door nu behoedzaam te zijn komt er op termijn weer ruimte voor nieuw beleid én nieuwe ambities.

Samen met u, realiseren wij ons dat het één voor twaalf is voor de gemeente Haaksbergen. Daarom moeten wij, samen met u, weloverwogen tot besluiten komen die in hun onderlinge samenhang weer tot een gezond perspectief leiden. Met deze kadernota leggen wij daarvoor de basis welke wij in de Begroting 2020 verder uitwerken.

Het college van burgemeester en wethouders.

I Financiële kaders

De geldende financiële kaders kennen drie niveaus:

1. Rijksoverheid:
Het gaat dan om met name de Gemeentewet, Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF) en uitvoeringsregelingen, zoals het Besluit Begroting en Verantwoording.
2. Provincie:
In dit verband hebben we het dan over het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten).
3. Verordeningen en regels die zijn vastgesteld door de gemeenteraad. We doelen op
 - a. Financiële verordening
 - b. Nota reserves en voorzieningen 2012
 - c. Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2012
 - d. Regels zoals financieel herstelplan, normenkader uit de Bestuursmonitor
 - e. Doelstellingen uit de Begroting 2019

Als zelfstandigheid en toekomstbestendigheid van onze gemeente het doel zijn, dan zijn de volgende twee financiële kaders leidend:

A. Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele en door incidentele baten. De raad heeft, op grond van artikel 189 van de Gemeentewet de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De financieel toezichthouder (provincie Overijssel) heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat we inzicht geven welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk deel structureel.

Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn. De gemeente moet zich rekenschap geven van daadwerkelijk te verwachten groei of afname van baten en lasten.

Het evenwicht moet binnen het perspectief van de begroting, dus vier jaren, gehaald worden.

In deel II van deze kadernota zult u zien dat onze begroting voor het jaar 2020 negatief sluit. De jaren daarna denken wij dat het saldo weer positief wordt. Maar daarvoor hebben wij wel een besparing op programma 6 sociaal domein te realiseren.

Om het structurele en reële evenwicht van onze begroting goed te kunnen volgen, stellen wij voor een financieel meerjarenperspectief van tien jaar te introduceren.

Beslispunt 1:

- a. Ons doel is een begroting met structureel en reëel evenwicht.
- b. In de kadernota en begroting nemen wij een financieel meerjarenperspectief op voor tien jaar.

B. Omvang van de algemene reserve

Het geldende kader, de *Nota reserves en voorzieningen 2012 gemeente Haaksbergen*, stelt dat wij als minimale buffer in de algemene reserve een percentage van 5% van onze algemene uitkering hanteren. Op basis van de Begroting 2019 komen we dan op € 1,7 miljoen. Een goede onderbouwing om die norm van 5% nog steeds te blijven hanteren kunnen we naar de huidige inzichten niet meer geven.

Meer voor de hand liggend is om aansluiting te zoeken bij de risico's die onze gemeente loopt. Beleid en systematiek van ons risicomanagement is door uw raad vastgesteld in de *Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2012 gemeente Haaksbergen*. Uitwerken hiervan doen we tweemaal per jaar in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing: in de winter voor

het samenstellen van de jaarstukken en in de zomer voor het samenstellen van de begroting. De laatste inventarisatie van onze risico's hebben wij gedaan in de Jaarstukken 2018. De totale omvang hebben we toen berekend op € 2,8 miljoen.

De beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de omvang van de risico's geeft de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit bestaat uit:

1. De algemene reserve
2. Bestemmingsreserves zonder verplichtingen
3. Budget voor onvoorziene uitgaven
4. Structurele exploitatieruimte
5. Onbenutte belastingcapaciteit

Wij stellen voor om in het vervolg van deze kadernota het begrip weerstandscapaciteit te lezen als de algemene reserve. De omvang van 2 en 3 is marginaal, de structurele exploitatieruimte staat in ieder geval in 2019 en 2020 onder druk en de onbenutte belastingcapaciteit zal het komende jaar afnemen richting nihil. Daarmee is de algemene reserve de enige component binnen de weerstandscapaciteit die ertoe doet.

Wat is een passende norm voor de omvang van onze weerstandscapaciteit en –dus- voor onze algemene reserve?

In het toezichtskader van de provincie, het GTK, worden de ratio's als volgt gewaardeerd:

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Als wij een weerstandsratio van 0,8 als ondergrens hanteren, dan wordt dat gewaardeerd als "matig". Dat vinden wij momenteel acceptabel. Bij de hiervoor genoemde omvang van risico's van € 2,8 miljoen betekent dit dat de omvang van de algemene reserve tenminste € 2,2 miljoen moet zijn.

Komt onze algemene reserve onder de ondergrens, dan moeten wij ons inspannen om de reserve tenminste op de ondergrens te krijgen. We zijn dan behoudend in onze uitgaven en doen geen uitgaven aan nieuw beleid. Bovendien moet ieder financieel voordeel naar de algemene reserve vloeien.

In onze begroting hebben we opgenomen te streven naar een algemene reserve van tenminste € 3 miljoen. We stellen voor dat te vertalen naar een weerstandsratio tussen 1,0 en 1,4.

Daar waar de spanning in deze kadernota optreedt, met dit uitgangspunt, verantwoorden wij dit per onderdeel, bijvoorbeeld bij Personeel en Organisatie, etc.

Beslispunt 2:

- a. Als minimale omvang van onze algemene reserve accepteren wij dat deze gelijk is aan 0,8 van de berekende weerstandscapaciteit.
- b. Is de omvang van de algemene reserve lager dan 0,8 dan zijn we behoudend in onze uitgaven, stellen we plannen voor nieuw beleid uit en vloeit ieder financieel voordeel naar de algemene reserve.
- c. We streven op termijn naar een algemene reserve die tussen 1,0 en 1,4 van de berekende weerstandscapaciteit is.

II Financiële positie en meerjarenperspectief

Op de pagina's 34 en 35 van deze kadernota hebben wij het financieel meerjarenperspectief en een prognose van de algemene reserve opgenomen.

Het perspectief begint met de startpositie uit de Begroting 2019. Om de beschikbare ruimte te bepalen, tellen we bij de begrotingsaldi de in die begroting geraamde ruimte voor nieuw beleid.

Na de begrotingsruimte noemen we de ontwikkelingen op de verschillende programma's en de grote, inhoudelijke onderwerpen. Hierna volgt een toelichting op de onderwerpen.

In de kolom 2019 ziet u de bedragen die zijn opgenomen in de Eerste Bestuursrapportage (Berap) 2019.

1. Autonome ontwikkelingen

We worden geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen waarop wij weinig tot geen invloed hebben. De grootste daarvan lichten wij toe:

Algemene uitkering

Wij hebben de effecten van de September- en Decembercirculaire 2018 meerjarig doorgerekend. Daarnaast hebben wij de recent ontvangen regels van de provincie Overijssel ten aanzien van de raming van de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds vertaald. Dit geeft nadelen van € 200.000 in 2020 en € 300.000 in 2021.

In deze vernieuwde kadernota hebben we ook de Meicirculaire 2019 vertaald. Deze circulaire geeft het volgende effect op het financieel perspectief in deze kadernota:

2020: - € 248.000

2021: - € 475.000

2022: - € 1.146.000

2023 en volgende jaren: - € 732.000

In bovenstaande cijfers zijn de tegemoetkoming van het Rijk in de landelijke tekorten op jeugdzorg verwerkt. Die tegemoetkoming heeft betrekking op 2019, 2020 en 2021. Onder voorwaarden staat provincie Overijssel toe dat we aannemen dat we het bedrag van de tegemoetkoming voor 2021 (€ 343.000 voor gemeente Haaksbergen) ook in de jaren daarna als inkomsten ontvangen. Daar mogen wij een stelpost voor opnemen. Wij denken te kunnen voldoen aan die voorwaarden - daarover meer hierna bij onderdeel 2 Sociaal domein- en doen de aanname dat het Rijk de gemeenten structureel tegemoet zal komen met de bedragen zoals in 2021. In de te ontvangen algemene uitkering geeft dit onderdeel voor de jaren 2022 e.v. een positief effect van € 343.000 per jaar. Ondanks dat heeft de Meicirculaire een negatief effect.

Begroting 2019 en sociaal plan Omgevingsdienst Twente (ODT)

Wij moeten de raming van onze bijdrage aan de ODT bijstellen. Verder krijgen wij kosten op basis van het sociaal plan dat voortvloeit uit het door het Algemeen Bestuur vastgestelde Bedrijfsplan ODT. Effect voor deze kadernota is gemiddeld € 100.000 per jaar nadelig.

Voor de volledigheid: de effecten van de begroting 2020 van ODT zijn nog niet verwerkt in deze kadernota. Die landen in de Begroting 2020 waarbij we er nu vanuit gaan dat de in 2020 stijgende bijdrage aan ODT opgevangen kan worden binnen de stelpost voor prijsstijgingen die we in onze begroting hebben.

ICT

De budgetten voor ICT moeten met ingang van 2020 structureel met € 150.000 worden verhoogd om te kunnen voldoen aan de minimale vereisten op het gebied van ICT, informatievoorziening en -veiligheid. De techniek oftewel de hardware van ICT is op orde binnen onze gemeente. Bij de informatievoorziening moeten we op een aantal terreinen een inhaalslag maken en moeten we investeren om onze werkprocessen goed te laten verlopen in de toekomst. Informatievoorziening is verweven met al onze werkprocessen, denk aan applicaties voor burgerzaken, het uitwisselen van gegevens voor het sociaal domein, applicaties voor het ruimtelijk domein enz. Al deze applicaties

worden voortdurend aan de veranderende vraag en verplichtingen aangepast. Hiervoor moeten soms nieuwe applicaties aangeschaft worden of de huidige applicaties worden aangepast. Dit vergt financiële middelen voor applicaties en capaciteit voor applicatiebeheer. Daarnaast spelen er allerlei ontwikkelingen die van invloed zijn op onze ICT en informatievoorziening en waar we op moeten anticiperen en dus moeten investeren om onze dienstverlening te kunnen blijven garanderen. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de belangrijkste ontwikkelingen die van invloed zijn op de informatievoorziening en ICT.

Gevolgen en risico's bij geen geld beschikbaar stellen

Als er geen middelen beschikbaar worden gesteld kunnen we onvoldoende investeren in applicaties en lopen we het risico dat onze dienstverlening van mindere kwaliteit wordt en dat we minder efficiënt werken wat kostenverhogend werkt.

Relatie aanbevelingen rapport Rijnconsult: Versterking bedrijfsvoering door overheveling van taken
Bij het overhevelen van taken van ICT en informatievoorziening wordt er meestal voor gekozen om te blijven werken met de applicaties die al gebruikt worden. Doordat de applicaties verweven zijn in de werkprocessen is het doorgaans niet mogelijk om op korte termijn te wisselen van applicatie. Dit betekent dat ook bij overheveling van taken de applicaties op orde moeten zijn of op orde gebracht moeten worden.

Overige autonome ontwikkelingen

Een aantal kleinere posten tellen op tot voordelen van circa € 36.000 per jaar. Het gaat dan om de saldering van nadelen van bijvoorbeeld gestegen kosten van verzekeringspremies, energie etc. Daartegenover staan voordelen door onderuitputting en op een aantal budgetten dat verlaagd kan worden zonder nadelige effecten op de uitvoering. In de Begroting 2020 zullen we al deze afwijkingen toelichten.

2. Sociaal domein

Binnen het sociaal domein worden verschillende wetten en regelingen op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en inkomen en schulden uitgevoerd. We werken samen met andere organisaties zoals Wijkkracht, uitvoeringsorganisatie Hengelo, Haaksbergen en Borne, OZJT, GGD en de Stadsbank Oost Nederland (SON). Ook lobbyen we via de eigen partijlijnen.

In Haaksbergen zien we, net als in veel andere gemeenten, een aantal ontwikkelingen dat ervoor zorgt dat de uitgaven stijgen en inkomsten dalen. Het gaat om de volgende ontwikkelingen:

- Het aantal cliënten stijgt, onder andere als gevolg van de vergrijzing.
- De tarieven die betaald worden aan zorgaanbieders voor zorg en ondersteuning stijgen. Bij het vaststellen van de tarieven moeten we landelijke regels gebruiken.
- De tarieven die betaald worden aan vervoerders stijgen als gevolg van een nieuwe aanbesteding.
- De tarieven voor zorg en ondersteuning worden met ingang van 2020 jaarlijks geïndexeerd. Hierover zijn afspraken gemaakt in de afgesloten contracten.
- De hoogte van de eigen bijdrage voor ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning is in 2019 beperkt tot € 17,50 per vier weken. Met ingang van 2020 geldt een vast tarief van € 19,00 per kalendermaand.
- Wij ontvangen minder budget voor de uitkeringen op grond van de Participatiewet.

In 2020 verwachten we, als gevolg van de genoemde ontwikkelingen, € 643.000 meer uit te geven. Dit bedrag wordt hoger als het budget dat we voor uitkeringen ontvangen lager uitvalt dan ingeschat. Daarover is nu nog geen duidelijkheid. De hoogte van extra uitgaven zijn vanaf 2022 circa € 608.000 per jaar.

De indexering van tarieven kost jaarlijks € 180.000 extra. Dit bedrag loopt in 2023 op tot € 720.000.

In lijn met wat de raad heeft aangegeven blijft het bieden van passende en goede ondersteuning centraal staan. Daarnaast vinden we het belangrijk dat de uitvoering binnen het sociaal domein structureel op een goede en financieel gezonde manier gebeurt. We willen dat doen binnen de budgetten die de gemeenteraad daarvoor beschikbaar stelt. De totale lasten binnen het sociaal domein bedragen in 2019 circa € 25 miljoen.

Gezien de hierboven genoemde ontwikkelingen is het noodzakelijk om te anticiperen op de groei van de uitgaven. We zijn daarom gestart met het project *Grip op sociaal domein*. De projectgroep onderzoekt de komende tijd welke mogelijkheden er zijn om de groei van de uitgaven onder controle te krijgen. Wij vinden het belangrijk dat inwoners van Haaksbergen de ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben.

De eerste opbrengsten van het project *Grip op sociaal domein* verwachten we in september. De eerste focus ligt op het kunnen ontsluiten van goede managementinformatie. We hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden die er zijn en intussen hebben we oriënterend gesproken met een leverancier van een applicatie. Deze applicatie verwerkt grote hoeveelheden data, is interactief en heeft veel mogelijkheden voor analyse en visualisatie. Zo is het onder andere mogelijk om kwartaalrapportages op te stellen om inzicht te krijgen in aantallen indicaties, financiële verplichtingen en daadwerkelijke uitgaven en in beeld te brengen welke (externe) verwijzer zorg indiceert. Wij verwachten door middel van de applicatie een beter en actueler inzicht te krijgen in de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Dat stelt ons in staat om in een eerder stadium hierop te reageren. De verwachting is dat de applicatie dit najaar operationeel is.

Daarnaast beschikken we over een eerste overzicht van mogelijkheden om ondersteuning anders te organiseren, bijvoorbeeld als voorliggende voorziening of andere afspraken met onze samenwerkingspartners. Op basis van dit overzicht bepalen we welke mogelijkheden als eerst verder worden uitgewerkt. Waar we onder andere mee aan de slag gaan is:

- Mogelijkheden onderzoeken en benutten op het gebied van (vrijwilligers)werk, dagbesteding en (gedeeltelijke) uitstroom.
- Meer inzetten op voorliggende voorzieningen in plaats van geïndiceerde voorzieningen.
- Verbeteren van de onderlinge bekendheid over voorzieningen en projecten binnen de verschillende organisaties.
- De regierol binnen de Noaberpoort: in hoeverre kunnen we meer / anders sturen aan de voorkant?
- Besparingsmogelijkheden door zelf expertise in te schakelen in plaats van via gecontracteerde aanbieders.

We verwachten dat het project *Grip op sociaal domein* voor 2020 bruikbare voorstellen oplevert. Het effect van deze voorstellen hebben we ingeschat op structureel € 1,3 miljoen in 2023. Vanaf 2020 groeien we in 4 jaren geleidelijk naar dit bedrag toe. Dit betekent dat er tijd en ruimte is om aanpassingen te realiseren. In september 2019 wordt voor de begroting 2020 een vertaalslag gemaakt naar de verschillende deelprogramma's.

Via het project *Grip op het sociaal domein* zoeken we naar mogelijkheden om de groei van de uitgaven te beteugelen. Daarnaast vragen we samen met andere gemeenten bij het Rijk aandacht voor de stijgende zorgvraag en bijbehorende stijgende kosten. We doen dit in VNG-verband en ook via onze samenwerking binnen Samen14. Voor de jaren 2019 tot 2022 heeft dit uiteindelijk geleid tot extra middelen voor Jeugdzorg in de algemene uitkering. Voor onze gemeente gaat het om de volgende bedragen:

- 2019 € 428.000
- 2020 € 333.000
- 2021 € 343.000

De extra middelen hebben nu een incidenteel karakter omdat aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd om te kunnen bepalen of de gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. De vraag is of de geconstateerde groeiende vraag naar jeugdzorg een boeg golf is of dat het een structureel karakter heeft.

Gemeenten mogen nu de extra middelen wel onder voorwaarden structureel verwerken in het meerjarenperspectief. Het ministerie van BZK, VNG en de provinciale toezichthouders hebben daar een richtlijn voor afgesproken. Wanneer de gemeente zelf maatregelen neemt in het kader van transformatie rondom de jeugdzorg en acties onderneemt om de kosten te beheersen dan mogen de extra middelen als structurele baten worden opgenomen in het meerjarenperspectief. Wij voldoen aan deze richtlijn omdat we in het kader van het project *Grip op sociaal domein* de nodige acties ondernemen en in samenwerking met Samen14 actief zijn op het gebied van transformatie (de ontwikkeltafels Jeugd) en het beperken van de administratieve lastendruk. In het meerjarenperspectief zijn daarom de extra middelen ook voor 2022 en verder opgenomen.

3. Bestuur en organisatie

Wij willen dat de gemeente Haaksbergen in staat is om haar werk efficiënt, effectief en op een professionele, eigentijdse manier te kunnen doen, voor en samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers en gericht op een vitaal Haaksbergen. Om de noodzakelijke basis op orde te krijgen en "in control" te komen, is een investering in de organisatie nodig.

Formatie personeel (incidenteel en structureel)

Binnen onze gemeentelijke organisatie hebben we te maken gekregen met een aantal ontwikkelingen, die veel van onze capaciteit vragen zowel in kwantiteit als in kwaliteit. U kunt hierbij denken aan de komst van de drie decentralisaties, het sociaal domein, en ontwikkelingen op het gebied van informatieveiligheid en gegevens. De taken die belegd zijn bij onze gemeente op het gebied van het sociaal domein hebben impact op onze hele organisatie. We hebben onze dienstverlening hierop ingericht, beleid ontwikkelt en de ontwikkeling gefaciliteerd, denk aan ICT, huisvesting ook voor samenwerkingspartners, ondersteuning juridische zaken en communicatie en P&O ondersteuning. Voor deze ontwikkeling hebben we middelen gekregen en deze middelen zijn ook al een keer naar boven bijgesteld. Wij hebben deze middelen direct in het sociaal domein geïnvesteerd. We merken dat de komst van het sociaal domein ook een grote impact heeft op de ondersteuning. We hebben hierdoor soms niet de bezuinigingsdoelstelling in formatie behaald zoals was bedoeld in het financieel herstelplan. En we vragen daarom ook formatie uitbreiding, zoals bij inkoop en financiën. Daarnaast vergt de komst van het sociaal domein ook om beleid en sturing en ook hiervoor zetten we onze formatie in en vragen we voor het onderdeel sturing formatie bij.

Naast de ontwikkelingen hebben we in de afgelopen jaren, aan de hand van het financieel herstelplan, op personeel bezuinigd. Daarbij is een aantal taken geschrapt en is efficiencyvoordeel behaald. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van te schrappen taken uit het financieel herstelplan en geschrapte taken. Uit het overzicht blijkt dat er is bezuinigd op personeel, maar dat niet alle taken die geschrapt zouden worden daadwerkelijk geschrapt zijn. Bij de Begroting 2020 hebben we duidelijk wat de effecten zijn van het alsnog schrappen van deze taken en komen we hier bij u op terug.

Diverse bronnen, zoals onze accountant en rapport Rijnconsult, geven aan dat taken niet (meer) voldoende uitgevoerd kunnen worden en de werkdruk op verschillende taakvelden zeer hoog is. Daarnaast hebben we onvoldoende capaciteit om de basis op orde te krijgen, om ontwikkeling in de organisatie en bij medewerkers te creëren en om ziekteverzuim te kunnen opvangen. Deze redenen zorgen ervoor dat het noodzakelijk is om financiële ruimte te krijgen voor extra personele formatie op diverse terreinen. Het gaat voor het grootste deel om incidentele middelen bedoeld om de basis op orde te krijgen, de ontwikkeling in de organisatie en bij medewerkers te creëren en om ziekteverzuim te kunnen opvangen. Structurele middelen vragen we om taken goed te kunnen herbeleggen en te kunnen uitvoeren. Om u een beter beeld te geven van de aanleiding en de redenen voor de noodzaak voor extra personele formatie hebben we dit in bijlage 3 per taak/deelterrein aangegeven.

Voorziening personeel (incidenteel)

De bezuiniging van 23 fte hebben we kunnen realiseren doordat er een voorziening personeel beschikbaar is gesteld. Zoals al eerder aangegeven lopen we tegen de grenzen aan van wat we kunnen realiseren met de medewerkers die boven de formatie zijn geplaatst vanwege bezuinigingen en ontwikkelingen in de organisatie, zoals het elders beleggen van taken. Voor een verdere daling van het aantal medewerkers die boven de formatie zijn geplaatst en de kosten daarvan, moet de voorziening personeel aangevuld worden met driemaal € 150.000 in de jaren 2021, 2022 en 2023.

Vervanging van ziekte (incidenteel)

Voor de vervanging van ziekte hebben we incidenteel een bedrag van € 175.000 nodig voor 2020 en 2021. De afgelopen jaren hebben we ruim meer dan het dubbele van dit bedrag uitgegeven aan inhuur voor vervanging van ziekte. We gaan ervan uit dat we door de gevraagde noodzakelijke extra personele formatie en door de basis op orde te brengen minder kwetsbaar worden en beter in staat zijn om ziekteverzuim binnen de organisatie op te vangen. Dit zal zeker de komende 2 jaren niet voor elke taak lukken en daarom vinden we 2% van de loonsom reëel voor de vervanging van ziekte.

Het niet opnemen van een bedrag voor vervanging van ziekte kan bij langdurige ziekte van een medewerker in het algemeen leiden tot het niet uitvoeren van taken of het niet kunnen leveren van een goede ondersteuning.

Correctie doorbelasting ambtelijke kosten

In de begroting 2018 is de aanname gedaan dat we structureel meer ambtelijke kosten ("uren") zouden kunnen toerekenen aan investeringswerken en grondexploitaties. Het gaat om € 306.000 (zie blz. 86 Begroting 2018). Bij het samenstellen van de Jaarrekening 2018 bleek dit in werkelijkheid niet te realiseren. En dit effect lijkt structureel te zijn. Wij brengen momenteel in kaart welke medewerkers werken aan grondexploitaties, kostendekkende taken (afval, riool) en investeringen/kredieten. Daarbij bepalen we hoeveel uren we nu, maar ook de komende jaren verwachten te besteden aan die taken. Dat, gecombineerd met een reëel uurtarief, wordt het totale bedrag dat we in de Begroting 2020 en volgende verwerken als totaal van personele kosten die niet ten laste van de algemene middelen komen.

In de Begroting 2020 geven we de exacte uitkomst weer. De uitgangspunten die we daarbij gebruiken stelt u dan vast via dat hoofdstuk in de begroting.

Voor dit moment gaan we er in ieder geval van uit dat we rekening moeten houden met een structureel nadeel van € 202.000 zijnde het bedrag dat we ook voor 2019 als nadeel hebben becijferd in de 1^e Berap 2019. Dit bedrag laat zich verklaren door een terugloop in grondexploitaties en terughoudendheid in het belasten van projecten/kredieten en tarieven met ambtelijke kosten. Kortgezegd blijkt nu dat de destijds in de begroting vastgestelde doelstelling te optimistisch was.

Rapport en advies Rijnconsult

Het rapport van Rijnconsult is dit voorjaar opgeleverd en is op 27 juni aan uw raad gepresenteerd. De financiële consequenties van de aanbevelingen uit het rapport schat Rijnconsult op € 600.000 incidenteel voor opleidingskosten, projectkosten en frictiekosten. Daarnaast zal er in de toekomst een structureel bedrag moeten worden gereserveerd voor personele uitbreiding aan regievoering. Op 27 juni heeft uw raad positief gereageerd op de conclusies en aanbevelingen uit het rapport van Rijnconsult. In september staat besluitvorming over een plan van aanpak en de conclusies en aanbeveling op de raadsagenda. Wij nemen, gezien de eerste positieve reacties van uw raad op 27 juni, in de kadernota een bedrag op voor projectkosten voor onderzoek en uitwerking van de aanbevelingen van € 125.000. Daarnaast gaan we in afwachting van besluitvorming door de raad wel binnen de eigen middelen en de huidige formatie, kijken hoe we de kwetsbaarheid van de organisatie kunnen verminderen door het (slim) samenwerken met andere gemeentes. Op dit moment beperken we ons tot € 125.000 om de projectorganisatie in te richten. Het plan wordt te zijner tijd toegezonden.

4. Huisvesting onderwijs en sportaccommodaties

Huisvesting basisonderwijs

Sinds 2013 zijn de gemeente en Stichting Keender met elkaar in overleg omerschikking van schoollocaties te onderzoeken. Op verzoek van Keender is prioriteit gegeven aan de huisvesting van de basisscholen Troubadour, De Weert en Theo Scholte. Dit heeft geleid tot de nieuwbouw van basisschool de Kameleon. Eind 2018 zijn de gesprekken opgestart over de clustering van de basisscholen Holthuizen en Dr. Ariens. Wij hebben met Stichting Keender afgesproken om gezamenlijk een locatiestudie te maken. Hierbij wordt aan de hand van verschillende punten bekeken wat de beste locatie is voor de clusterschool Holthuizen/Dr. Ariëns.

Nieuwbouw en verbouw van schoolgebouwen worden betaald door de gemeente. De totale kosten voor nieuwbouw van een (cluster)school bedragen circa € 4.000.000 (kapitaallast circa € 200.000 per jaar, op basis van de vastgestelde rekenrente en lineair afschrijven).

De normbedragen voor het bouwen van een nieuwe school zijn vastgelegd in de door de gemeenteraad vastgestelde Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. De hoogte van het normbedrag is afhankelijk van het leerlingenaantal. Op basis van de leerlingenprognoses 2018 gaan we uit van een nieuwe school voor afgerond 300 leerlingen. De laatste versie van de leerlingenprognoses dateert uit 2018. Voor de basis van de berekening van het aantal van 300 leerlingen voor de toekomstige clustering van beide basisscholen, verwijzen wij naar de leerlingenprognoses 2018 (meegezonden met deze kadernota). In Hoofdstuk 1 daarvan is een tabel opgenomen waaruit blijkt dat de leerlingenaantallen van de beide betrokken basisscholen vanaf 2028 en verdere jaren stabiel blijven, te weten rond de 300 leerlingen. Om die reden is van dat aantal uitgegaan.

In hoeverre de leerlingaantallen voor de lange termijn adequaat zijn moet blijken.

De komende tijd zullen wij onderzoeken of dit aantal correct is en welke gevolgen deze clustering heeft voor andere basisscholen in de gemeente Haaksbergen. Daartoe is inmiddels opdracht gegeven voor de actualisering van de leerlingenprognoses. Mocht daartoe aanleiding zijn dan zullen wij met de schoolbesturen uit de gemeente Haaksbergen om de tafel gaan.

Naast de normkostenvergoeding komen de kosten voor sloop, inrichting openbare ruimte, bouwrijp maken en locatie gebonden kosten voor rekening van de gemeente. De bijdrage van het schoolbestuur beperkt zich tot investeringen in duurzaamheidsmaatregelen. De maximale bijdrage van de gemeente bedraagt € 4.000.000.

In de begroting en het meerjarenperspectief is geen geld geraamd voor vervangende of aangepaste huisvesting van basisschool Holthuizen/Dr. Ariëns. Ondanks de voorgestane behoudendheid (beslispunt 2b, pag. 6) in onze uitgaven, menen wij hiervoor toch geld beschikbaar te moeten stellen.

Wij vinden passende huisvesting van clusterschool Holthuizen/Dr. Ariëns op korte termijn belangrijk. Dit betekent een toekomstbestendige keuze voor goede onderwijshuisvesting in de wijk Zienesch Wolferink. Wij hebben vanaf 2023 de lasten van een investering in de clusterschool Holthuizen/Dr. Ariëns opgenomen in het meerjarenperspectief. Dit zou betekenen dat deze school in 2022 haar deuren kan openen.

Het schoolgebouw van de Dr. Ariëns is eigendom van stichting Keender. Het schoolgebouw van de Holthuizen is eigendom van de gemeente. Dit houdt in dat de gemeente verantwoordelijk is voor het in stand houden van laatstgenoemd gebouw. De onderhoudstoestand van het gebouw van de Holthuizen is slecht. Dit betreft met name het binnenklimaat. Het is een deels semi permanent gebouw met nauwelijks isolatie, veel enkel glas en slechte kozijnen. Om het gebouw te kunnen blijven gebruiken is groot onderhoud noodzakelijk om het binnenklimaat te verbeteren. De kosten hiervan zijn berekend op ruim € 900.000 (kapitaallast € 60.000 per jaar). Voor onderhoud aan dit pand is een krediet beschikbaar van € 150.000. Het gebouw zal op den duur vervangen moeten worden aangezien het een semi permanent gebouw is. Een termijn waarop het gebouw dan vervangen moet worden kunnen we niet exact aangeven, we verwachten tussen de 10 en 15 jaar.

Mochten we kiezen voor vervangende nieuwbouw van de clusterschool Holthuizen/Dr. Ariëns dan heeft dat tot gevolg dat de huidige schoolgebouwen van de Holthuizen en Dr. Ariëns gesloopt gaan worden. Dit betekent dat de boekwaarden van beide schoolgebouwen afgewaardeerd moet worden. De afwaardering van de boekwaarde van de twee schoolgebouwen komt voor rekening van de gemeente. Het maakt hierbij niet uit of een schoolgebouw nu eigendom is van de gemeente of van stichting Keender. Dit volgt uit de onderwijswetgeving.

Om deze afwaardering te dekken zijn inkomsten noodzakelijk. De inkomsten uit herontwikkeling van de locatie Holthuizen zijn vele malen hoger dan de inkomsten uit herontwikkeling van de locatie Dr. Ariëns. Voor de financiële haalbaarheid van deze ontwikkeling is het daarom noodzakelijk dat de locatie Dr. Ariëns gekozen wordt voor de school. Totdat de clusterschool daadwerkelijk gebruikt kan worden, moeten we wel (extra) uitgaven blijven doen aan het bestaande gebouw van De Holthuizen. Daarvoor nemen we jaarlijks € 24.000 op. In het haalbaarheidsonderzoek herschikking basisschoollocaties in Haaksbergen uit december 2013 wordt de locatie Dr. Ariëns ook als beste locatie genoemd voor de clusterschool met name in verband met de nabijheid van de gymzaal en de geografische ligging. Deze aanbeveling is destijds overgenomen door het college.

De komende tijd zullen wij samen met stichting Keender onderzoeken op welke wijze de huisvesting van een clusterschool op de locatie Dr. Ariëns mogelijk is. Hierbij zullen we naast nieuwbouw ook kijken naar renovatie en uitbreiding van de dr. Ariëns school. Renovatie en uitbreiding bij de Holthuizen is niet mogelijk gelet op de onderhoudstoestand van het gebouw. Tevens zullen we alternatieve financieringen onderzoeken. Bij een kredietvoorstel aan de raad zullen we de financiële gevolgen exact onderbouwen.

Huisvesting van deze leerlingen op andere scholen in de gemeente Haaksbergen vinden wij niet reëel gelet op de reisafstand. Binnen de wijk Zienesch-Wolferink staat immers geen andere basisschool. Daarbij komt dat het uit praktische en onderwijskundige overwegingen niet de meest voor de hand liggende oplossing is.

Huisvestingsbeleid basis- en bewegingsonderwijs en sportaccommodaties

In 2013 is de Haalbaarheidsonderzoek herschikking basisschoollocaties in Haaksbergen opgesteld. We willen dit onderzoek actualiseren. We gaan inventariseren welke ontwikkelingen de komende jaren op ons afkomen. Uiteraard doen we dit in nauw overleg met schoolbesturen in Haaksbergen. Daarom stellen wij voor om in 2020 geld te reserveren om huisvestingsbeleid te maken voor basis- en bewegingsonderwijs en sportaccommodaties.

Voor de nieuwbouw van de clusterschool Holthuizen/Dr. Ariëns wachten we de resultaten van dit onderzoek niet af. De slechte onderhoudstoestand van het gebouw van de Holthuizen vraagt om snel handelen. Ook zijn de Holthuizen en Dr. Ariëns de enige scholen in het westelijke deel van Haaksbergen. Er liggen geen andere scholen in de directe nabijheid.

Binnensport

Op 29 november 2017 heeft de gemeenteraad gevraagd om onderzoek te doen naar de toekomstige behoefte binnensportaccommodaties (bewegingsonderwijs en sport). De resultaten van het onderzoek zijn verwerkt in het rapport toekomstige behoefte binnensportaccommodaties Haaksbergen. Dit rapport is opgesteld door M3V Advies en Management. De belangrijkste conclusies uit dit rapport zijn:

- Er is sprake van overcapaciteit (zowel voor onderwijs als sport).
- De behoefte aan binnensportaccommodaties in Haaksbergen neemt de komende jaren verder af als gevolg van teruglopende leerlingenaantallen en gewijzigde sportbehoeften.
- De overcapaciteit zal verder toenemen.
- Op dit moment worden er verschillende huurtarieven gehanteerd.

Wat betreft het onderhoud van de binnensportaccommodaties is het van belang dat bij gymzaal Zienesch binnen enkele jaren onderhoud noodzakelijk is en dat bij gymzaal Pius X op den duur onderhoud noodzakelijk is waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Voor beiden is geen geld geraamd.

In 2020 reserveren wij geld om huisvestingsbeleid te maken voor basis- en bewegingsonderwijs en sportaccommodaties. In dit kader willen we een sportvisie schrijven die zowel de fysieke als sociale kant belicht. Dit sluit ook aan bij het Coalitieprogramma 2018-2022 waarin staat dat we samen met de sportverenigingen een sportvisie vaststellen.

De toekomst van de binnensport-accommodaties nemen we hierbij ook mee. Hierbij kijken we ook naar de mogelijkheid om sportaccommodaties over te dragen aan bijvoorbeeld een vereniging of een sportbedrijf.

In afwachting van het nieuwe beleid nemen wij in deze kadernota geen extra middelen op voor dit onderdeel.

Het Assink lyceum

In november 2017 heeft de gemeenteraad het college van burgemeester en wethouders de opdracht gegeven om het scenario van vervangende nieuwbouw voor Het Assink lyceum op een locatie in Haaksbergen nader uit te werken. Deze opdracht bestaat uit twee onderdelen: een onderzoek naar de best passende locatie binnen Haaksbergen en een uitwerking van de financiële gevolgen.

Bij de vaststelling van de Begroting 2018 heeft de gemeenteraad ook besloten om in het meerjarenperspectief rekening te houden met de kapitaallast die hoort bij een investering van € 10 miljoen. Vanaf 2021 wordt er daarom rekening gehouden met € 478.000 kapitaallasten per jaar.

In maart 2019 heeft de gemeenteraad kennisgenomen van de uitkomsten van de onderzoeken. Tijdens de periode waarin de onderzoeken zijn uitgevoerd zijn de gemeenteraadsleden regelmatig uitgenodigd voor informele bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten werd de voortgang van de onderzoeken toegelicht.

Uit de uitkomsten van de onderzoeken blijkt dat de huidige locatie van Het Assink lyceum aan de Van Brakelstraat inhoudelijk de best passende locatie is.

De normvergoeding die voor vervangende nieuwbouw verstrekt wordt op basis van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs bedraagt € 17,7 miljoen. Er zijn daarnaast een aantal bijkomende kosten. Jaarlijks worden de normvergoedingen geïndexeerd volgens de ontwikkeling van de marktprijzen, ook zijn er locatiegebonden kosten en een toeslag voor duurzaamheidsmaatregelen. De totale kosten voor een nieuwe school bedragen dan € 20,3 miljoen. De jaarlijkse kapitaallasten (rente en aflossing) die daarbij horen zijn € 955.000. Hierbij wordt uitgegaan van de standaard regels zoals die zijn vastgelegd in de financiële verordening van onze gemeente en het Besluit Begroting en Verantwoording waar de gemeente zich ook aan moet

houden, zoals het hanteren van een rekenrente. De kapitaallasten hebben een looptijd van 40 jaren. De nieuwbouw wordt in 40 jaar lineair afgeschreven.

Om de nieuwe school te kunnen bouwen moet er binnen de gemeentebegroting structureel ruimte worden gevonden. De extra ruimte die gevonden moet worden is € 477.000 (€ 955.000 - € 478.000).

In deel I van deze kadernota hebben we onze financiële kaders beschreven. We vinden het belangrijk dat we een structureel en reëel begrotingsevenwicht hebben. Voor de omvang van de algemene reserve geldt dat we streven naar een minimaal weerstandsratio van 0,8.

Wanneer we de huidige uitgangspunten blijven hanteren is het binnen de hiervoor genoemde ambities financieel niet mogelijk, noch verantwoord om vervangende nieuwbouw voor Het Assink lyceum te realiseren. Voor de beeldvorming laten wij in bijlage 5 zien hoe het meerjarenperspectief zich ontwikkelt als we wel een investering van € 20,3 miljoen met een jaarlijkse kapitaallast van € 955.000 doen. Het meerjarenperspectief laat dan een begroting zien die niet in evenwicht is. De stand van de algemene reserve wordt zelfs fors negatief. Een ontwikkeling die niet past binnen onze financiële kaders.

Tijdens de eerste behandeling van de Kadernota 2020 op 9 juli 2019 heeft uw raad duidelijk aangegeven dat de vervangende nieuwbouw hoge prioriteit heeft. Wij delen deze visie en zijn daarom, gehoord de discussie in uw raad, samen met Het Assink lyceum gestart om te onderzoeken welke alternatieve mogelijkheden er zijn om te komen tot passende huisvesting.

Op 11 juli 2019 hebben wij met de bestuurder van Het Assink lyceum gesproken over deze situatie. Daarnaast is op 15 juli 2019 gesproken met de wethouder onderwijshuisvesting van de gemeente Hellendoorn. In Hellendoorn doet zich een soortgelijke situatie voor. De gemeente heeft daar samen met de school een maatwerkoplossing gevonden. Deze informatie gebruiken we in ons vervolgonderzoek.

In de komende periode gaan wij samen met Het Assink lyceum de volgende onderwerpen nader onderzoeken.

- Mogelijkheden die er zijn voor het toepassen van alternatieve financieringsmogelijkheden (bijvoorbeeld een annuïteitenlening). Voorwaarde is dat de financieringsmogelijkheden passen binnen de kaders van wet- en regelgeving;
- Mogelijkheden van projectfinanciering. Bij de berekening van de kapitaallasten van € 955.000 is uitgegaan van een rekenrente van 2,5%, bij projectfinanciering is het mogelijk om uit te gaan van de geldende marktrente;
- Door decentraliseren van financiële middelen voor huisvesting naar Het Assink lyceum en onderzoeken of het interessant is om de lening door Het Assink lyceum te laten aangaan en niet door de gemeente;
- Medegebruik van ruimten in Het Kulturhus. Uw raad heeft dit als oplossingsrichting genoemd voor zowel de situatie rondom Het Kulturhus als Het Assink lyceum. Op 11 juli 2019 is dit verkennend besproken met de bestuurder van Het Assink lyceum. Het Assink lyceum is bereid om dit onderwerp gezamenlijk verder te onderzoeken. Als medegebruik een mogelijkheid blijkt te zijn moet in beeld worden gebracht wat dat betekent voor de vervangende nieuwbouw en exploitatie;
- Mogelijkheden van (voor)financiering door Het Assink lyceum. De bestuurder van Het Assink lyceum heeft aangegeven dat het onder voorwaarden wellicht mogelijk is dat Het Assink lyceum kapitaallasten voor een bepaalde periode voorfinanciert. Op een later moment moeten deze middelen worden terugbetaald. Daarnaast heeft Het Assink lyceum aangegeven eenmalig € 0,5 miljoen bij te kunnen dragen in de bouwkosten. Wij willen nogmaals onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor een structurele bijdrage.
- Het Rijk stelt met ingang van 2020 extra middelen beschikbaar voor toekomstbestendig onderwijsaanbod in krimpregio's. Onderzocht moet worden of en zo ja in hoeverre deze middelen beschikbaar zijn voor Het Assink en op welke manier die ingezet kunnen worden.

De eerste stappen om deze onderwerpen te onderzoeken zijn gezet. Hierbij wordt externe deskundigheid ingeschakeld. Als eerste worden de mogelijkheden van alternatieve financieringsvormen onderzocht. De eerste opbrengsten van het onderzoek worden medio augustus 2019 besproken tijdens een bestuurlijk overleg met Het Assink lyceum.

Uiterlijk oktober 2019 zijn de uitkomsten van de onderzoeken definitief bekend. Zowel voor Het Assink lyceum als voor ons moet in november 2019 duidelijk zijn of vervangende nieuwbouw

mogelijk is en op welke termijn. Uiteraard betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden binnen het meerjarenperspectief van de gemeentebegroting.

Voor Het Assink lyceum geldt dat er in november 2019 een strategisch besluit genomen wordt over het onderwijsaanbod in Haaksbergen en het noodzakelijk investeren (onderhoud) in de huidige gebouwen. Het is voor hen daarom belangrijk duidelijkheid te hebben over de huisvesting.

5. Aanpassen voormalige N18

De totale lengte bedraagt circa 5,5 km. Een deel ter hoogte van de 'kom' Haaksbergen wordt als vijftigkilometerweg ingericht, het andere deel, als een zestigkilometerweg. Deze maximum snelheden zijn ook besproken met en goedgekeurd door de verkeersadviseur van de politie.

In de kadernota, die u heeft behandeld op 9 juli jl., hebben we in het financieel perspectief rekening gehouden met een variant die past binnen de al vastgestelde dekkingsmiddelen. Deze variant gaat uit van een totale investering van € 5,22 miljoen, waarbij € 1,9 miljoen eigen middelen en € 3,32 miljoen uit bijdragen derden. De bijdragen derden bestaan uit een bijdrage van RWS, uit het project N18, ter hoogte van € 556.632,-, een subsidie van de provincie ter hoogte van € 1.225.000,- en een bijdrage van RWS, middelen voor onderhoud, ter hoogte van € 1.538.000,-.

Voor de realisatie is een periode van twee jaar gepland. De kapitaallasten (€ 125.000,-/jaar) voor de eigen middelen gaan pas vanaf 2022 meetellen in de begroting. Doordat we later starten (vanwege de uitgestelde overdracht) drukken deze kapitaallasten niet meer op de begroting voor de jaren 2020 en 2021.

Burgerparticipatie + wijkraden

Als resultaat van de in september 2017 gehouden informatieavond is naar voren gekomen dat van de 336 afzonderlijke reacties 22% over de kruisingen gaat, 21 % over de snelheid en 18% over de verkeersveiligheid. Daaruit is op te maken dat uit de reacties de betrokkenheid van de belanghebbenden op het gebied van de verkeersveiligheid groot is. Het betreft hier direct betrokkenen, door niets te doen of te minimaliseren wordt er zeker geen vervolg gegeven aan de inbreng van deze betrokkenen.

Verkeersveiligheid

Het aantal geregistreerde ongevallen in Haaksbergen voor 2018 bedraagt 132 waarvan 30 met persoonlijk letsel. In de top 10 voor VerkeersOngevallenConcentraties (VOC) komt ook het kruispunt met de 'oude' N18 en de Wiedenbroeksingel voor. Hier zijn in 2018 vier ongevallen met gewonden geteld. Hiermee komt dit kruispunt op plaats 1. De kwetsbare groep betreft hier voetgangers, fietsers, e-bikers en bromfietzers. Juist voor deze groep willen we de aan te passen kruispunten zo verkeersveilig mogelijk inrichten. Dit kan bijvoorbeeld met vrijliggende fietspaden en voorrangregelingen.

Snelheid heeft een sterke relatie met verkeersveiligheid. Een beleid gericht op het terugdringen van de overschrijding van de wettelijke toegestane snelheidslimieten leidt tot het afnemen van het aantal ongevallen en de ernst van verkeersongevallen. Het verlagen van de huidige maximum snelheden en nemen van verkeerskundige maatregelen helpt ons met het terugdringen van het aantal verkeersongevallen.

Structuurvisie 2030

Daarnaast kan het aanpassen van de 'oude' N18 helpen om invulling te geven aan de structuurvisie 2030. De kruispunten kunnen gebruikt worden om aan de in de structuurvisie genoemde groene entrees invulling te geven. En de Eibergsestraat en de Enschedesestraat als radiaal naar de dorpskern te versterken.

Uitgangspunten:

- Het verwijderen van het Koningin Wilhelminaviaduct is niet meegenomen in deze variant.
- Het verwijderen (cq uit gebruik nemen) van de fietstunnel ter plaatse van de Scholtenhagenweg is nog een keuze en is niet meegenomen in de raming. Nader onderzoek en ontwerp zal aantonen wat het nut en noodzaak van de fietstunnel is.
- Met RWS zijn afspraken gemaakt om het deel tussen de gemeentegrens Enschede en de Noordsingel in te richten als zestigkilometerweg. Bij de te nemen maatregelen houden we rekening met het blijvend gebruik van de weg als calamiteiten route. We houden rekening met het busvervoer en het agrarisch verkeer.
- De inrichting van het zestigkilometer deel wordt afgestemd met de gemeente Enschede.

- Het nut van de aanpassing van de 'oude' N18 is het weren van het doorgaande verkeer, hiervoor is de nieuwe N18 aangelegd.
- De noodzaak ligt in het feit dat bij de gewenste snelheid een andere inrichting hoort dan bij de huidige snelheden. Daarnaast behoeft het asfalt het nodige onderhoud, ondanks dat de weg er optisch redelijk uitziet. Aan de hand van uitgevoerde asfaltonderzoeken is de huidige kwaliteit van de asfaltverharding beoordeeld. De middelen die wij van RWS ontvangen en gelabeld zijn aan dit onderhoud willen wij inzetten om gelijk tot aanpassingen van de weg te komen die gerelateerd zijn aan het nieuwe gebruik.
- De verkeerregelinstanties (VRI) op de kruising met de Wiedenbroeksingel en de Eibergsestraat zijn afgeschreven. De VRI bij de Morsinkhofweg is in 2020 afgeschreven. Met het vervangen van deze VRI's is een investering gemoeid van circa € 600.000,-. Echter met het huidige en toekomstig verkeersaanbod heeft het terugplaatsen van een VRI niet de voorkeur. Hier komen andere kruispuntoplossingen beter tot hun recht. Het geld voor vervanging kan dan beter in het aanpassen van de kruispunten worden gestoken.
- De VRI ter plaatse van de Noordsingel is nog niet afgeschreven maar niet meer noodzakelijk voor de verkeersafwikkeling. Deze VRI heeft nog een bepaalde marktwaarde. Deze opbrengst is nog niet meegenomen in de begroting. Om het kruispunt verkeersveilig in te richten (bijv. verwijderen van overtollige rijstroken) zullen er kosten gemaakt moeten worden. Door het kruispunt gelijktijdig met de werkzaamheden in de gemeente Enschede uit te voeren kunnen we besparen op de kosten voor verkeersomleidingen.
- Wanneer het aanpassen van de 'oude' N18 (het deel tussen de Noordsingel en Eibergsestraat) wordt uitgesteld ontkomen we er niet aan om tot nu toe uitgesteld onderhoud aan het asfalt uit te voeren. Hiervoor ontvangen we van RWS ook de nodige middelen. Op een later moment zullen we toch (deels) opnieuw kosten moeten maken om de weg aan te passen aan de nieuwe gewenste maximumsnelheid en inrichting. Indien we in de eerste jaren na overdracht van de 'oude' N18 niet het noodzakelijke onderhoud uitvoeren zullen de beheerkosten toenemen. Met name door uitvoering van tijdelijke en herstel maatregelen.
- De bijdrage van de provincie voor afwaardering N18 is 50% van de subsidiabele kosten van de opgegeven werkzaamheden, niet zijnde onderhoud. Eén van de vereisten in de beschikking is dat "binnen de bebouwde kom van Haaksbergen zullen de verkeersregelinstanties verwijderd worden en vervangen door nieuwe kruispuntoplossingen". Bij wijzigingen van de uitvoering moet dit worden gemeld. Afhankelijk van de omvang van de wijziging kan een subsidieverlening worden aangepast.

Geraamde kosten per kruising:

- Noordsingel € 670.000,-
 - Wiedenbroeksingel € 1.050.000,-
 - Morsinkhofweg € 445.000,- (gecombineerd met de aansluiting Molenstraat/Irenesingel)
 - Eibergsestraat € 1.795.000,- (incl. 150 m1 rijbaan tot de komgrens)
- (dit zijn bedragen excl. BTW, incl. engineering, bijkomende kosten en niet benoemd risico)

Met het aanpassen van deze kruispunten zijn de meeste kosten (€ 3.960.000,-) gemoeid. Samen met ons bestuur, de 'aannemer' en de omgeving (aanwonenden en wijkraden) bepalen hoe we de kruispunten, met als uitgangspunt de verkeersveiligheid, het beste vorm kunnen geven. Daarnaast willen we ook de structuurvisie meenemen in het ontwerp.

Koningin Wilhelmina viaduct

Ook het voor het verwijderen van het viaduct is een voorontwerp en een raming van de kosten opgesteld. De hoogte van de realisatiekosten, inclusief engineering en bijkomende kosten, wordt geraamd op € 1.546.000,-.

Om meer inzicht te krijgen in de gevolgen, bij het vervallen van het viaduct, voor de verkeersafwikkeling aan de zuidkant van de rondweg zal een verkeersonderzoek, inclusief tellingen, uitgevoerd worden.

Voorstel college

Gehoord hebben de beraadslagingen in de gemeenteraad op 9 juli 2019 stellen wij de volgende variant voor:

- Keuze voor een variant waarin het deel vanaf gemeentegrens Enschede tot de komgrens de wordt ingericht als zestigkilometerweg, inclusief plateau's, exclusief versmallen van het 'asfalt'. Het aanpassen van dit deel tot zestigkilometerweg is een afspraak met Rijkswaterstaat.

- Uitvoeren van een verkeersonderzoek om goede keuzes te kunnen maken en de gevolgen in beeld te krijgen indien het viaduct wordt verwijderd en een gelijkvloerse kruising met de Buursestraat wordt gerealiseerd.
- Prioritering in de uitvoering van de kruispunten;
 1. Wiedenbroeksingel, inclusief aansluiting van de Oude Enschedeseweg
 2. Noordsingel, uitstel van de volledige aanpassing maar dan wel de dubbele rijstroken verwijderen cq. ongeschikt maken voor gebruik in verband met de verkeersveiligheid op dit kruispunt.
 3. Morssinkhofweg, volledig.
 4. Eibergsestraat, volledig.
- Uitstellen van de aanpassing van het deel tussen de komgrenzen, behoudens bovengenoemde kruispunten.
- Uitvoeren van het noodzakelijke asfaltonderhoud, indien de verkeersveiligheid in het geding komt, op bovengenoemd deel zonder maatregelen die betrekking hebben op het aanpassen van de weg. Hier is een bedrag van maximaal € 800.000,- mee gemoeid. Op een later moment zullen dan opnieuw kosten gemaakt moeten worden om de weg aan te passen naar het nieuwe snelheidsregiem.
Met de aannemer willen we dan wel bekijken wat er binnen het totale krediet mogelijk te realiseren is buiten de bovengenoemde prioritering en buiten de aanpassing van het wegvak tussen de Noordsingel en de gemeentegrens Enschede. Hiermee kunnen we dan eventuele dubbele kosten voorkomen.
Een nieuw 'lager' snelheidsregiem van vijftig kilometer per uur is niet mogelijk zonder het uitvoeren van de noodzakelijke verkeersmaatregelen!
- De 'kleinere' kruispunten tussen de Wiedenbroeksingel en de Eibergsestraat worden dan voorlopig niet aangepast (volledig uitwisselbaar met de 'oude' N 18) dus alleen recht oversteken. De maximum snelheid van zeventig kilometer per uur blijft hier voorlopig gehandhaafd.
- De subsidie van de provincie (€ 1.225.000,-) gaan we inzetten voor de aanpassing. Hier zal minimaal een gelijkwaardige investering van de gemeente tegenover moeten staan.
- Aanpassing kruispunten € 3.960.000,-
 Aanpassing naar zestigkilometerweg € 605.000,- (deel Enschede – Noordsingel)
 Reservering onderhoud aan asfalt € 400.000,- (50 % van het maximale)
 Totaal € 4.965.000,-
 Gevraagd krediet € 5.220.000,-
 Verschil € 255.000,-

Gemeentelijke bijdrage € 1.900.000,- minus € 255.000,- = € 1.645.000,-

Het verschil van € 255.000,- levert vanaf 2022 een besparing op de kapitaallasten van circa € 13.000,- voor de begroting op.

Door de uitvoering met één jaar op te rekken starten de kapitaallasten in 2023 in plaats van 2022. Dit is dan geen besparing maar geeft wel ruimte in de begroting in de komende drie jaar.

6. Duurzaamheid

Regionale Energiestrategie

Nederland heeft het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend en doelstellingen bepaald voor 2030 (49% CO₂-emissiereductie ten opzichte van 1990) en 2050 (minimaal 80-95% CO₂-emissiereductie). Voor de uitwerking van de afspraken wordt een Nationaal Klimaatakkoord opgesteld. Aan vijf zogeheten tafels worden daarvoor afspraken gemaakt: industrie, gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw en landgebruik en elektriciteit. De verwachting is dat het Nationaal Klimaatakkoord in oktober 2019 ondertekend wordt. Een voor de decentrale overheden belangrijk onderdeel van het akkoord is het opstellen van Regionale Energiestrategieën (RES).

Elke gemeente, provincie en ook waterschap werkt op dit moment binnen deze regio's samen met stakeholders aan een Regionale Energiestrategie (RES). De RES is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur.

Warmtetransitievisie en wijkuitvoeringsplannen

In het ontwerp-Klimaatakkoord is afgesproken dat alle gemeenten vóór eind 2021 een transitievisie warmte opstellen. Daarin staat wanneer welke wijk van het aardgas afgaat en wat de mogelijke alternatieve warmtebronnen zijn. De visie moet vertaald worden in zogenaamde

wijkuitvoeringsplannen, waarin de warmteoplossing voor de wijken en een uitvoeringsprogramma is opgenomen.

Routekaart Energieneutraal Haaksbergen

We willen in Haaksbergen in 2050 energieneutraal zijn. Als we dit willen halen moeten we komende jaren stevig invulling geven aan de energietransitie. Hiervoor stellen we een Routekaart Energieneutraal Haaksbergen 2050 op. In de Routekaart hebben we de projecten opgenomen, die gaan bijdragen aan energieneutraal worden van Haaksbergen in 2050. De uitvoering van de Routekaart doen we samen met inwoners, bedrijven en instellingen.

Beleidskader grootschalige energieopwekking

Om in 2050 energieneutraal te worden is het noodzakelijk om ruimte te bieden aan grootschalige vormen van duurzame energieopwekking. Wij vinden het onze verantwoordelijkheid om die ruimte ook in onze gemeente te bieden.

Voorwaarde voor een duurzame ontwikkeling is, dat er een goede balans is tussen ecologische, economische, technologische en sociale belangen. Grootschalige duurzame energie moet niet alleen landschappelijk aanvaardbaar zijn, maar ook maatschappelijk. Vandaar dat wij in dit afwegingskader ook aandacht gaan besteden aan maatschappelijke aspecten. Het is belangrijk oog te hebben voor de opbrengsten van grootschalige opwek en draagvlak in het gebied. Een deel hiervan moet 'landen' in ons gebied en bij de lokale gemeenschap om hiermee andere duurzaamheidsinitiatieven mogelijk te maken of mogelijke nadelen te compenseren.

Energiecoöperatie

We zijn bezig met de voorbereiding van de oprichting van een energiecoöperatie in Haaksbergen. Op het moment dat er een energiecoöperatie is worden er allerlei projecten (postcoderoos e.d.) opgestart en uitgevoerd. Vanuit de gemeente zullen we de energiecoöperatie faciliteren.

Stimuleren verwijderen asbestdaken

De verwachting was dat na 2024 asbestdaken in Nederland verboden zouden worden. Dit betekent dat eigenaren van gebouwen met asbesthoudende dakbedekking deze dan moeten verwijderen. De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel dat asbestdaken verbiedt weggestemd. Senatoren vrezen dat het verwijderen van deze daken te veel kosten voor bewoners met zich meebrengen en vinden de termijn buiten proporties.

Dit houdt in dat de wettelijke plicht om asbestdaken te verwijderen is komen te vervallen. We kiezen er voor om in tegenstelling tot de vorige versie van de Kadernota 2020 die u op 9 juli jl. besprak niet pro-actief te blijven stimuleren asbestdaken te verwijderen. We gaan komende jaren geen informatiebijeenkomsten e.d. organiseren en beperken ons tot het bijhouden en communiceren van actuele informatie over de verwijdering van asbestdaken. Ook zetten we geen extra financiële middelen in voor een asbestverwijderingsfonds. Dit houdt in dat we voor dit onderdeel niet om extra informatie vragen.

Extra formatie

De gemeente heeft op dit moment onvoldoende formatie om de energietransitie goed te organiseren. Er komen veel werkzaamheden voor de energietransitie bij de gemeente te liggen. Voor eind 2021 moet een warmtetransitievisie vastgesteld zijn. Deze warmtetransitievisie moet vertaald worden in wijkuitvoeringsplannen. Ook komen er verplichtingen (na ondertekening Klimaatakkoord) vanuit de vast te stellen Regionale Energiestrategie Twente.

Om de warmtetransitievisie en wijkuitvoeringsplannen te kunnen opstellen en begeleiden en om uitvoering te geven aan de Regionale Energiestrategie Twente is het noodzakelijk, in afwijking van beslispunt 2b, de formatie komende twee jaren toch met een halve fte. beleidsregisseur uit te breiden.

Indien geen extra formatie ter beschikking wordt gesteld kunnen we niet voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit het Klimaatakkoord (warmtetransitievisie, wijkuitvoeringsplannen en de Regionale Energiestrategie Twente).

7. Kulturhus

Stichting Kulturhus Haaksbergen (hierna: het Kulturhus) kent verschillende onderdelen: theater De Kappen, de bibliotheek, Kunstzaal Achterom, het Filmhuis en het cursusbureau.

Het Kulturhus heeft begin 2016 een toekomstvisie opgesteld waarin de verlaging van de budgetsubsidie is verwerkt. Essentieel onderdeel van deze visie is een verhuizing van de bibliotheek naar OBS Dorp. Sinds 1 september 2018 is het Kulturhus gevestigd op één locatie.

Het gebouw van theater De Kappen huurt het Kulturhus van de gemeente. Het Kulturhus heeft OBS Dorp in 2017 aangekocht van de gemeente.

De gemeente heeft in 2017 een (hypothecaire) lening verstrekt van € 1.070.000 voor de aankoop en verbouwing van OBS Dorp. In 2018 heeft de gemeente een lening verstrekt van € 350.000 voor de inventaris en inrichting van de bibliotheek.

Uitgangspunt van de toekomstvisie is dat het Kulturhus vanaf 2019 een sluitende exploitatie heeft. In het najaar van 2018 heeft het Kulturhus echter een niet sluitende concept begroting 2019 en niet sluitend meerjarenperspectief aangeleverd. Bij ongewijzigd beleid zal het Kulturhus afsterven op een faillissement.

Naar aanleiding hiervan hebben wij een aantal scenario's laten maken voor de toekomst van het Kulturhus. De scenario's zijn:

1. Pappen en nathouden
2. Afscheid nemen van het huidige personeel
3. Financiering en samenwerken met raad van toezicht
4. Kulturhus als geheel sluiten.

Door raadsfracties is nog een scenario 5 genoemd: Verkoop van het theater.

Het college en het Kulturhus hebben samen de voorkeur uitgesproken voor scenario 3.

De financiële onderbouwing van de scenario's zijn toegevoegd in bijlage 4.

Ter uitvoering van scenario 3 heeft Frank Droste, directeur van het Kulturhus De Bijenkorf Borne, een rapport opgesteld met een aantal conclusies en aanbevelingen om te komen tot een sluitende exploitatie voor het Kulturhus. Het Kulturhus heeft vervolgens een Meerjarenbegroting 2019-2022 met een liquiditeitsprognose opgesteld.

De liquiditeitsprognose laat een tekort zien in 2019. Dit hebben we benoemd in de 1^e Bestuursrapportage 2019.

In de Meerjarenbegroting heeft het Kulturhus de adviezen van Frank Droste grotendeels verwerkt. Hierin geeft het Kulturhus aan naast de huidige subsidie van € 499.000 een subsidieverhoging van € 60.000 per jaar met jaarlijkse indexatie nodig te hebben. Dit leidt vanaf 2020 tot een nagenoeg sluitende exploitatie.

De acht conclusies en aanbevelingen uit het rapport van Frank Droste vormen een samenhangend geheel. Alle genoemde acties zullen moeten worden uitgevoerd om tot een sluitende exploitatie te komen. Dit vraagt om een andere manier van werken binnen het theater en de bibliotheek.

Op 9 juli jl. heeft u uitgesproken dat u –net als wij- het theater en de bibliotheek een belangrijke voorziening voor Haaksbergen vinden die wij in stand willen houden. Ook is er een burgerinitiatief ontstaan waaruit bereidheid blijkt om daadwerkelijk bij te dragen aan het oplossen van de problemen.

Een faillissement vinden wij onwenselijk. Een faillissement betekent dat de activiteiten van het Kulturhus per direct zullen worden beëindigd. Met de curator zal vervolgens onderhandeld moeten worden over overname van OBS Dorp en de zich daarin bevindende inventaris. Een andere onwenselijke consequentie is dat het grootste deel van de leningen direct afgeschreven moet worden. Ook ontvangt de gemeente geen huur meer voor theater De Kappen. Op dit moment is er een betalingsachterstand voor de huurbetaling over de 1^e helft van 2019. De omvang van onze algemene reserve is onvoldoende om dit financiële nadeel op te vangen.

Wij kiezen echter ook uitdrukkelijk niet voor het scenario pappen en nathouden.

Om een volledig beeld van onze financiële positie en de ontwikkelingen daarop te schetsen, nemen wij in het financieel meerjarenperspectief een structurele last op van € 60.000. Het is nadrukkelijk nog niet de bedoeling dit als besluit tot subsidieverhoging aan het Kulturhus uit te leggen.

De periode tot de begroting gebruiken we om te komen tot een plan voor een toekomstbestendig bibliotheek en theater. Voor de begroting is er duidelijkheid over de toekomst van het Kulturhus (zowel qua organisatie als qua inhoud). Hierbij zullen wij de ideeën van onder andere de stichting en het burgerinitiatief betrekken. Ook zullen we onze eigen juridische mogelijkheden onderzoeken. Wij zullen diverse opties onderzoeken, zoals het opzeggen van de huur van het theater, samenwerking met andere organisaties, het onderbrengen van het vastgoed in een andere rechtspersoon, de ontvlechting van de stichting en het oprichten van een nieuwe stichting.

Een besluit over de toekomst van het Kulturhus neemt u bij de Begroting 2020.

Samenvattend stelt het college aan u voor de volgende kaders vast te stellen:

- Instandhouding van de voorziening bibliotheek en theater.
- Een toekomstbestendige aanpassing van de huidige besturingsvorm.
- Onderzoeken van de mogelijkheid om het vastgoed van de Stichting Kulturhus Haaksbergen onder te brengen bij een andere rechtspersoon.
- Voorkomen van een faillissement van de Stichting Kulturhus Haaksbergen.
- Participeren van gebruikers, inwoners, onderwijs en het bedrijfsleven van Haaksbergen.
- Een maximale subsidieverhoging van € 60.000,-, onder de genoemde randvoorwaarden, per jaar.
- Een uitgewerkt plan van aanpak voor de begrotingsbehandeling 2020.

8. Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet brengt voor de gemeente verplichtingen met zich mee. Het fenomeen bestemmingsplan verdwijnt en daarvoor in de plaats komt het omgevingsplan terug. Bovendien verandert het digitale stelsel en dat vergt investeringen. Dit is ook het moment om meer in de geest van de Omgevingswet te gaan werken. De belangrijkste factoren in het bepalen van de ambitie zijn de financiële inzet en de capaciteitsvraag van de organisatie. Pas wanneer dit is bepaald kan worden gewerkt aan een concreet plan waarin precies is opgeschreven waaraan de gemeente de komende jaren moet werken om voorbereid te zijn op de komst van de Omgevingswet.

De implementatie van het nieuwe stelsel vraagt veel uiteenlopende acties. Uiteenlopende acties waarbij het college, de gemeenteraad en de organisatie voortdurend worden betrokken. De implementatie laat zich grofweg in drie fasen opdelen. In de eerste fase zijn de voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is veel informatie uit de organisatie opgehaald. Het resultaat daarvan is in een vertrekdocument beschreven dat medio 2019 is opgeleverd. Het vertrekdocument is de basis voor de navolgende fasen.

De tweede fase is gericht op het opstellen van het implementatieplan. Deze fase is in twee deelfasen opgesplitst. In het eerste deel wordt de ambitie met het bestuur vastgesteld dat leidend is in de koers die de gemeente gaat varen ten aanzien van de implementatie van de Omgevingswet.

Het implementatieplan wordt in het eerste kwartaal van 2020 opgeleverd. De implementatie en uitvoering worden in 2020 opgepakt. De implementatieopgaven zijn dan vertaald naar verschillende deelprojecten die enerzijds zijn gericht op een instrumentele inbedding (zoals omgevingsvisie en omgevingsplan) en anderzijds op een organisatorische inbedding (zoals cultuur en het digitale stelsel omgevingswet).

9. Lokale heffingen

De gemeente kan haar inkomsten *structureel* beïnvloeden met belastingen en heffingen. Diverse heffingen zijn gebonden, hetgeen betekent dat de opbrengsten van zo'n heffing de daaraan gerelateerde lasten niet te boven mogen gaan. Dit is het geval voor o.a. het rioolrecht, de afvalstoffenheffing en de totale opbrengst van de leges.

In Haaksbergen zijn tarieven voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht reeds 100% kostendekkend. Hoewel we sommige leges (zoals omgevingsvergunningen) nog wel enigszins kunnen verhogen voordat ze de wettelijke grenzen overschrijden, is de opbrengst van deze leges in absolute zin beperkt. Een forse verhoging van het tarief levert geen grote meeropbrengst op. Wij stellen dan ook niet voor om deze tarieven (met meer dan een inflatiecorrectie) te verhogen. Na de beraadslagingen op 9 juli zijn wij hiermee aan de slag gegaan en hebben diverse oplossingen in overweging genomen. Na deze exercitie kunnen wij niet tot een andere oplossing komen dan deze.

Invoeren nieuwe belastingsoorten

Er is onderzocht in hoeverre de gemeente nog andere nieuwe belastingsoorten kan invoeren. Het gaat dan om de volgende vier belastingsoorten: Parkeerbelasting, Baatbelasting, Precariobelasting en Reclamebelasting.

Parkeerbelasting: Aangezien de raad heeft besloten om de parkeerbelasting per 2016 af te schaffen, is het niet logisch om deze nu weer in te voeren.

Baatbelasting: Een eigenaar van een onroerende zaak kan voordeel hebben van voorzieningen die de gemeente heeft aangelegd. De gemeente kan besluiten dat de betreffende bewoners aan dat voordeel moet meebetalen. Baatbelasting kan bijvoorbeeld worden geheven als de gemeente een winkelcentrum opknapt of riolering in het buitengebied aanlegt. Een klein onderzoek bij specialisten op dit gebied heeft er in geresulteerd dat het heffen van baatbelasting nadrukkelijk wordt afgewezen in verband met de administratieve rompslomp. Ook heeft de Hoge Raad (gemeente Hengelo en Breda) een uitspraak gedaan die deze conclusie onderschrijft.

Precariobelasting: Precariobelasting is het heffen van belasting aan degene die één of meer voorwerpen heeft onder, op of boven de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het meeste sprekende voorbeeld hiervan is een terras van een horecagelegenheid, maar ook uitstallingen van winkeliers. Het kabinet heeft de precariobelasting op kabels en leidingen afgeschaft per 1 juli 2017. Het GBT schat in dat de precariobelasting ongeveer € 20.000 per jaar gaat opleveren. Er zullen wel éénmalige invoerkosten zijn.

Reclamebelasting: Reclamebelasting is het heffen van belastingen aan degene die zichtbaar vanaf de openbare weg openbare aankondigingen doet. Men moet hierbij onder andere denken aan billboards en lichtbakken. Meestal wordt de reclamebelasting ingevoerd om er een ondernemersfonds mee te financieren, dus vergelijkbaar met een BIZ, maar dan vormvrij. Momenteel loopt er al een onderzoek naar de vraag of de BIZ-belasting in Haaksbergen dient te worden vervangen door reclamebelasting. De opbrengsten uit de reclamebelasting worden dan in de vorm van een subsidie doorgesluisd naar een ondernemersfonds en levert de gemeente per saldo niets op.

Verhoging OZB

De enige belasting die zich feitelijk leent om financiële ruimte te creëren is de onroerende-zaakbelasting (OZB). Elke gemeente mag zelf bepalen hoeveel geld via de OZB wordt binnengehaald. Zo kan een afweging worden gemaakt tussen belastingoffer en de baten van de voorzieningen in de gemeente. Op deze wijze kan een gemeente voorzieningen bekostigen, waarvoor geen of onvoldoende middelen door het Rijk beschikbaar worden gesteld, maar die een gemeente toch graag wil realiseren/in stand houden. De huidige OZB opbrengst in Haaksbergen bedraagt ongeveer € 5 miljoen.

Gemeenten zijn vrij in het bepalen van de hoogte van de OZB. Er geldt wel een zogenaamde macronorm, waarbij het Rijk zich het recht voorbehoudt de algemene uitkering naar beneden bij te stellen (voor alle gemeenten samen) als alle gemeenten samen de OZB opbrengst in een zeker jaar meer verhogen dan de toegestane macronorm. Het effect van Haaksbergen op de gezamenlijke landelijke OZB-opbrengst is zeer beperkt.

De OZB voor woningen

De OZB aanslag voor woningen met een gemiddelde waarde in Haaksbergen bedraagt op dit moment € 308,79. Dat is € 28 (9,9%) boven het landelijk gemiddelde. In de kadernota is gerekend met een verhoging van het huidige tarief met 10%. Met deze verhoging gaan eigenaren van een woning met een gemiddelde waarde (€ 231.000) vanaf volgend jaar € 31 per jaar meer betalen.

In onderstaand overzicht wordt weergegeven wat het effect is van een aantal alternatieven:

Belastingsoort	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verhoging OZB (zoals nu in kadernota is opgenomen)	10%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Meeropbrengst	304.000	354.000	405.000	457.000	509.000	562.000
Alternatief 1	5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Meeropbrengst	152.000	199.880	248.478	297.805	347.872	398.691
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-152.000	-154.120	-156.522	-159.195	-161.128	-163.309
Alternatief 2	5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Meeropbrengst	152.000	231.800	313.595	397.435	483.371	571.455
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-152.000	-122.200	-91.405	-59.565	-25.629	9.455
Alternatief 3	7,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Meeropbrengst	228.000	309.700	393.443	479.279	567.261	657.442
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-76.000	-44.300	-11.558	22.279	58.261	95.442
Alternatief 4	7,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Meeropbrengst	228.000	277.020	326.775	377.277	428.536	480.564
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-76.000	-76.980	-78.225	-79.723	-80.464	-81.436

De OZB voor niet-woningen

Voor niet-woningen bedraagt het OZB-tarief (voor eigenaren en gebruikers samen) nu 0,43% van de WOZ-waarde. Dat is 11% lager dan het landelijk gemiddelde van 0,48%. We stellen voor om het OZB tarief voor niet-woningen in Haaksbergen te verhogen tot 10% boven het huidige landelijke gemiddelde.

Een dergelijke maatregel resulteert voor een (bedrijfs)pand met een WOZ-waarde van € 500.000 in een lastenstijging van ongeveer € 300 per jaar voor de eigenaar en zo'n € 180 per jaar voor de gebruiker/huurder.

In onderstaand overzicht wordt weergegeven wat het effect is van een aantal alternatieven:

Belastingsoort	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verhoging OZB (zoals nu in kadernota is opgenomen)	22%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Meeropbrengst	435.380	471.596	508.355	545.665	583.535	621.973
Alternatief 1	15%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Meeropbrengst	296.850	330.988	365.638	400.807	436.504	472.737
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-138.530	-140.608	-142.717	-144.858	-147.031	-149.236
Alternatief 2	10%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Meeropbrengst	197.900	252.323	308.106	365.283	423.890	483.963
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-237.480	-219.273	-200.249	-180.382	-159.645	-138.010
Alternatief 3	10,0%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Meeropbrengst	197.900	230.554	263.697	297.337	331.482	366.140
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-237.480	-241.042	-244.658	-248.328	-252.053	-255.833
Alternatief 4	10,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%
Meeropbrengst	197.900	306.745	421.032	541.034	667.036	799.337
Vershil t.o.v. wat in de kadernota is opgenomen	-237.480	-164.851	-87.322	-4.631	83.501	177.364

Woonlastenontwikkeling

Onder woonlasten verstaan we: onroerende zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. In de kadernota is het voorstel om de OZB tarieven voor de woningen te laten stijgen met 10%. We gaan bij de afvalstoffenheffing voorlopig uit van een stijging van het tarief met 10%. Dit is grotendeels te wijten aan een forse verhoging van de landelijke belasting op restafval die wordt doorberekend in de tarieven. Aangezien de afvalexploitatie pas bij het opstellen van de begroting

2020 wordt opgesteld, is nog niet exact aan te geven wat de daadwerkelijke tariefstijging zal gaan worden. Voor de rioolheffing is de verwachting dat deze onveranderd blijft.

In onderstaande tabel worden de verwachte woonlasten over 2020 weergegeven, waarbij het tarief voor afvalstoffenheffing is ingeschat.

Belastingsoort	Werkelijk 2018	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Percentage stijging 2020 tov 2019
Onroerende zaakbelasting	304,23	308,79	339,67	10,0%
Rioolheffing	354,00	354,00	354,00	0,0%
Afvalstoffenheffing	158,82	161,95	178,14	10,0%
Totale woonlasten	817,05	824,74	871,82	5,7%
Landelijk gemiddelde woonlasten	721,00	732,00	742,98	1,5%
Percentage boven landelijk gemiddelde	13,3%	12,7%	17,3%	

De gemeentelijke woonlasten voor een eigenaar/bewoner van een woning stijgen in 2020 met 5,7% (een toename van € 47,07 per jaar). Voor een huurder van een woning stijgen deze met 3,1%, omdat deze geen onroerendezaakbelasting betalen (een toename van € 16,19 per jaar).

Tegemoetkoming verenigingen en stichtingen

In het belastingplan 2019 is het zogenaamde amendement Omtzigt opgenomen. Hiermee kan een gemeente via de OZB-verordening bepaalde sociaal behartigende instellingen een korting geven op het te betalen OZB tarief. Ze betalen dan het woningtarief in plaats van het duurdere niet-woning tarief.

Het Rijk gaat binnenkort duidelijk maken welke instellingen wel en welke niet van deze regeling gebruik kunnen maken. Het GBT adviseert om deze reden om pas vanaf 2021 eventueel gebruik te maken van deze wetwijziging. Dit is geen verplichting. Mochten we besluiten om gebruik gaan maken van de regeling, dan kost ons dat ongeveer € 60.000 per jaar aan gederfde inkomsten. In de kadernota is hier geen rekening mee gehouden.

Met de Begroting 2020 leggen we u een voorstel voor hoe we dit wijzigingsvoorstel kunnen vertalen naar Haaksbergen zodat verenigingen en stichtingen op het OZB-niveau van 2019 kunnen houden.

10. Overig

Om het volledige financiële beeld te schetsen hebben we hier ter indicatie een paar stelposten opgenomen. Over deze posten hoeven nu nog geen besluiten te worden genomen. Daarover doen wij u bij de Begroting 2020 voorstellen.

a. Wagenpark:

Wij moeten ons wagenpark (gefaseerd) vernieuwen. De meerkosten van de meest minimale variant schatten wij structureel op € 10.000. Besluiten hierover hebben wij nog niet genomen. Met de Begroting 2020 zullen wij u nader informeren.

Gevolgen en risico's bij geen geld beschikbaar stellen

Als er geen geld beschikbaar wordt gesteld gaan we ons wagenpark niet vernieuwen. In de praktijk betekent dit dat we het risico lopen van hogere onderhoudskosten en minder beschikbaarheid van onze gemeentelijke auto's. Als de auto's minder beschikbaar zijn gaan medewerkers meer hun privé auto's gebruiken wat leidt tot het betalen van een stijging van de zakelijke kilometervergoeding en tot het minder efficiënt werken door het verplaatsen van de standaard uitrusting aan materialen van de ene auto naar de andere. We kijken hoe wij het gebruik van parkeerplaatsen achter het gemeentehuis voor winkelend publiek kunnen optimaliseren.

b. Toekomstbestendig maken begraafplaatsen:

In afwachting van de vaststelling van beleidskaders voor toekomstbestendige begraafplaatsen nemen we geen extra middelen op voor de dekking van eventuele investeringen.

- c. Woonvisie:
Zoals ook vermeld in de Eerste Berap 2019 hebben we ook in 2020 nog eenmaal € 15.000 nodig voor het opstellen van de woonvisie.
- d. Achterstallig groenonderhoud:
Hiervoor ramen wij geen extra middelen.
- e. Stelpost nieuw beleid:
In deel I van deze kadernota hebben wij geschreven dat wij – zodra onze algemene reserve onder het beoogde niveau komt- behoudend zijn in onze uitgaven en plannen voor nieuw beleid uitstellen. Het opnemen van een stelpost voor nieuw beleid past daar niet bij. De jaarlijkse toevoeging aan deze post doen we dus niet meer. Maar: het effect daarvan op de totale ruimte in het financieel meerjarenperspectief is nihil. In het FMP op pagina 34 van deze kadernota wordt de ruimte zoals gepresenteerd bovenaan dat overzicht met hetzelfde bedrag verlaagd.
- f. Ondernijning:
Ondernijning is in 2018 door de gemeenteraad geprioriteerd. In het najaar 2019 wordt u hierover nader geïnformeerd. In deze kadernota worden hiervoor geen extra middelen opgenomen.

Prognose Algemene Reserve

In het Financieel meerjarenperspectief leest u het resultaat per jaar na verwerking van hiervoor genoemde ontwikkelingen en keuzes. Een positief bedrag is een voordeel voor de algemene reserve, een negatief bedrag een nadeel.

Daarna ziet u de verwachte stand van de algemene reserve na verrekening van het resultaat.

Verder ziet u in de prognose dat we op drie momenten een toevoeging verwachten te doen vanuit een grondexploitatie. Het betreft hier:

- € 72.000 winst Buurse-Zuid in 2022
- € 650.000 winst Wissinkbrink in 2023
- € 818.000 winst Stepelerveld in 2026

Voor het nemen van winst zijn wij gehouden aan voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording. Dat betekent enerzijds dat wij terughoudend moeten zijn met het inboeken van te verwachten winsten. Die mogen wij uitsluitend bij de prognose van de algemene reserve presenteren en nog niet opnemen als te verwachten inkomsten. Anderzijds is het ook zo dat wij winst moeten nemen als het project voor het grootste deel afgewikkeld is. Wij zetten actief in op versnellen van uitgifte van gronden. Hierdoor achten wij de kans groot dat winsten eerder gerealiseerd worden dan we nu in deze prognose presenteren.

Tenslotte willen we u in dit kader nog melden dat wij grond zullen verkopen nabij de Hassinkborgh. De verkoopprijs zal hoger liggen dan de boekwaarde. Het is nog te vroeg om cijfers te geven, maar het lijkt erop dat dit leidt tot een eenmalig voordeel in 2020/2021.

Conclusie

De financiële vertaling van de (autonome) ontwikkelingen inclusief de Meicirculaire 2019 en onze voorstellen over de andere onderwerpen leiden tot een negatief begrotingssaldo in 2020 en 2021. In deze jaren worden de structurele lasten niet gedekt door structurele baten. Onze algemene reserve wordt drie jaar negatief. In 2023 wordt deze weer positief en vanaf 2024 denken we dat de algemene reserve boven de vast te stellen ondergrens van € 2,2 miljoen komt.

Al met al een zorgelijke financiële ontwikkeling die de noodzaak tot de in deze Kadernota voorgestelde maatregelen onderschrijft.

Bijlage 1 Belangrijke ontwikkelingen voor ICT en informatievoorziening

Een goede informatievoorziening is cruciaal voor het functioneren van onze gemeentelijke organisatie. Vandaar ook dat uw raad goed geïnformeerd moet zijn over de ICT-ontwikkelingen en de daarmee gepaard gaande kosten, de mogelijkheden van de digitale middelen voor maatschappelijke vraagstukken, maar ook over informatiebeveiliging en privacy. We hebben de belangrijkste ontwikkelingen op een rij gezet.

Kostenstijging ICT

De ICT-kosten voor Haaksbergen bedroegen over 2017 per inwoner € 62,-. Volgens de ICT Benchmark Gemeenten 2018 zijn de kosten voor gemeenten de afgelopen 2 jaar met gemiddeld € 8,- per inwoner toegenomen tot € 82,- per inwoner. Deze stijging heeft een aantal oorzaken. Steeds meer ICT wordt vanuit de cloud afgenomen waardoor een verschuiving van kosten ontstaat. Ook personele kosten stijgen door meer aandacht voor applicatie- en gegevensbeheer, beveiliging en privacy. Als derde zorgen nieuwe technische mogelijkheden voor een "nieuwe" kostensoort. Denk aan allerlei technische mogelijkheden voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Ook Haaksbergen zal structureel meer investeren in ICT om aan te kunnen haken op deze ontwikkelingen. (Een verhoging van het ICT budget met € 150.000, betekent een stijging van ruim € 6 euro per inwoner).

Omgevingswet

De Omgevingswet wordt per 1-1-2021 ingevoerd en draait om het optimaal informeren van burgers, bedrijven en andere overheden. Eén loket voor de burger voor de openbare ruimte: hier speelt de afstemming met vakafdelingen, klanten, andere overheden en ketenpartners een grote rol. Wij sluiten aan op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en richten ons op het gebruik van de informatiehuizen en het OLO die door de landelijke overheid worden geïmplementeerd. Voor ICT ligt er verder een belangrijke opgave in de sfeer van burgerparticipatie voor inspraak en beleidsvorming over de inrichting van de buitenruimte.

Sociaal domein

In de evaluatie van de decentralisaties in het sociaal domein, wordt het verbeteren van de informatievoorziening tussen alle belanghebbenden als één van de belangrijkste speerpunten gezien. Aanbieders van zorg, van artsen tot ziekenhuizen, worden verplicht gegevens digitaal uit te gaan wisselen. Om de samenwerking met allerlei organisaties in het sociaal domein soepel te laten verlopen is ICT-ondersteuning voor de regievoering op cliëntvraagstukken eveneens een speerpunt.

Digitale dienstverlening

Waarstaatjegemeente is één van de belangrijkste meetinstrumenten voor onze gemeentelijke dienstverlening. Metingen uit 2018 laten zien dat onze digitale dienstverlening een 6,5 scoort ten opzichte van een krappe 7 landelijk. Qua aansluiting op landelijke voorzieningen zijn we op 4 van de 11 diensten aangesloten. De uitdaging ligt in verdergaande digitalisering hiervan. Dienstverlening aan huis door medewerkers wordt ondersteund door een volledige toegang tot de werkomgeving.

Continuïteit en beveiliging

Het college stelt nieuw landelijk opgelegd informatiebeveiligingsbeleid (BIO) vast. Tevens vragen we het college vaker stil te staan bij de continuïteit van onze dienstverlening en informatieveiligheid: zijn bedrijfskritische en privacygevoelige data en processen geborgd? Kunnen we nog werken als de internetverbindingen wegvallen? En is onze data veilig? Kunnen we nog werken in het geval van een flinke calamiteit?

Datagedreven werken

Onze gemeente beschikt over een schat aan gegevens, maar krijgt daar beperkt informatie uit. Basis- en kerngegevens zijn vaak niet beschikbaar op het moment dat het werkproces dat vraagt. Deze gegevens kunnen eventueel samen met externe gegevens, gebruikt worden om de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering te optimaliseren. Ook de VNG zet hoog in op deze manier van werken. Wel vraagt het om een flexibele houding van onze organisatie en medewerkers.

Digitale transformatie

De digitale transformatie is een beweging waarbij digitalisering en techniek altijd gebruikt wordt bij het vinden van een oplossing voor maatschappelijke vraagstukken. Het betreft een reeks van nieuwe technieken zoals internet of things, etc. Dit vraagt om specifieke kennis en vaardigheden van onze medewerkers.

Digitaal leiderschap

Omdat de informatiesamenleving zich zo snel ontwikkelt, wordt er digitaal leiderschap gevraagd om ICT te laten werken voor maatschappelijke vraagstukken. De ICT-adviseur is de verbindingsofficier tussen de gemeentelijke opgave en de ICT-technische mogelijkheden.

Samenwerking ICT

In veel samenwerkingsverbanden worden vakapplicaties en bijbehorende werkprocessen geharmoniseerd. Dit raakt weer de autonomie van de gemeentelijke organisatie. Een goede governance structuur en goede relatie met de partner zijn essentieel.

Bijlage 2 Overzicht taken en formatie

Opgenomen in een separaat document.

Bijlage 3 Aanleiding en redenen noodzaak extra personele formatie

Control (structureel)

Sinds het vertrek van de in 2018 tijdelijk ingehuurd concerncontroller, was er nog geen goede oplossing gevonden voor opvolging. Gezocht is naar budgetneutrale oplossingen. Die zijn niet gevonden. Invulling van de functie op korte termijn vinden wij noodzakelijk. Binnen de brede control is financiële control van groot belang. Van de concerncontroller wordt financiële expertise verwacht.

Gevolgen en risico's bij geen geld beschikbaar stellen

Het niet beschikbaar stellen van formatieruimte betekent dat we geen capaciteit hebben om beter in control te komen. Risico is dat we (financieel) onvoldoende in control zijn en dat we college en raad onvoldoende kunnen rapporteren over de (financiële) situatie.

Sturing organisatieontwikkeling (incidenteel)

De nieuw aangetreden managers geven invulling aan de ontwikkeling en de inrichting van de ambtelijke organisatie. De functie van coördinator is daarbij nodig. In sommige afdelingen bestaat vanuit het verleden geen coördinatorachtige functie. Vooral daar blijkt het niet mogelijk de coördinatie en sturing in te regelen door middel van verschuivingen en/of binnen bestaande financiële middelen; ook niet door verschuivingen van formatie en middelen op het niveau van de organisatie als totaal.

Gevolgen en risico's bij geen geld beschikbaar stellen

Niet of gedeeltelijk niet beschikbaar stellen van deze formatieruimte betekent dat we minder kunnen sturen op de uitvoering van taken en dat we geen capaciteit beschikbaar hebben om medewerkers en organisatie te laten ontwikkelen richting meer samenwerking met andere organisaties. Het risico is dat we ons niet richten op de juiste prioriteiten in de organisatie, niet de juiste taken op de goede manier uitvoeren en regievoeren en samenwerking met onze partners niet goed laten verlopen en dat brengt financiële gevolgen met zich mee. Hoe groot deze financiële gevolgen zijn is lastig in te schatten.

Financiën, planning & control, verzekeringen (structureel)

Bestuur en management vinden dat we op dit moment onvoldoende formatie/tijd beschikbaar hebben om alle werkzaamheden op het terrein van financiën, planning & control, verzekeringen te kunnen uitvoeren. Ook de accountant heeft er opmerkingen over gemaakt. Sinds 2014/15 is de formatie voor Financiën afgenomen met 5 fte.

Gevolgen en risico's bij geen geld beschikbaar stellen

Het niet beschikbaar stellen van deze capaciteit betekent in de praktijk dat we minder tijd kunnen besteden aan financiële advisering, interne controle, P&C cyclus en verzekeringen. We kunnen de capaciteit bij een onderdeel weghalen of alles een beetje minder doen. Uiteindelijk is het risico dat we niet goed ons werk kunnen doen met een negatief financieel gevolg of dat we niet aan onze wettelijke verplichting voldoen.

Relatie aanbevelingen rapport Rijnconsult versterking bedrijfsvoering door overheveling van taken

Bij een (eventuele) overheveling van financiële taken, zal er ook formatie overgeheveld moeten worden of betaald moeten gaan worden voor formatie. Deze formatie voor financiële taken is nu niet opgenomen in onze formatie.

Inkoop (structureel)

De coördinator inkoop is noodgedwongen meer ingezet op onder meer regievoeren onderhoud huisvesting, beveiliging, werkplekinrichting, schoonmaak, aansturing bodes. De gezamenlijke inkoop/aanbestedingen op vele terreinen hebben daardoor minder aandacht gekregen.

Gevolgen en risico's bij geen geld beschikbaar stellen

Als er geen geld beschikbaar wordt gesteld voor inkoop kunnen we geen rol spelen in de inkoop samenwerking binnen Twente. Deze samenwerking levert ons een verbetering van de kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid en enkele besparingen op de in te kopen diensten op. Daarnaast kunnen we onvoldoende tijd besteden aan inkoopadviesing. Risico's zijn dat we onvoldoende in control zijn bij aanbestedingen en dat we hierbij regelgeving niet volgen met als mogelijk gevolg juridische procedures en negatieve publiciteit.

Relatie aanbevelingen rapport Rijnconsult versterking bedrijfsvoering door overheveling van taken
Bij een (eventuele) overheveling van inkooptaken, zal er ook formatie overgeheveld moeten worden of betaald moeten gaan worden voor formatie. Deze formatie voor inkoop is nu niet opgenomen in onze formatie.

Handhaving Wabo (structureel)

In het interbestuurlijk toezicht door de provincie scoren we "oranje" op uitvoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). We zijn onvoldoende in control op de beleids- en uitvoeringscyclus van de Wabo. Voor de verbeterpunten is extra personele inzet nodig. Verder is sprake van structurele overuren door de vergunningverleners bouw om vergunningen binnen de wettelijke termijnen af te wikkelen en te voorkomen dat vergunningen van rechtswege worden verleend door termijnoverschrijding. Handhaving vindt zeer minimaal plaats, vrijwel uitsluitend wanneer we een handhavingverzoek ontvangen. Met formatie uitbreiding kan de inhuur vervallen en kan de minimaal noodzakelijke handhaving met eigen mensen worden uitgevoerd. Het voornemen is om daarnaast een aantal dingen minder te doen: over de breedte wat minder toezicht/handhaving op kleine overtredingen. Met een formatie van 2,25 fte (in plaats van 3) denken we dan toezicht/handhaving op een aanvaardbaar niveau te houden. Bij de taakinfilling op het gebied van openbare orde en veiligheid geven we meer prioriteit aan de uitvoering van vergunningverlening APV en bijzondere wetten.

Vergunningverlening APV/bijzondere wetten (structureel)

Voor APV/bijzondere wetten geldt, dat de afgelopen jaren structureel is ingehuurd. De bestaande eigen formatie voor vergunningverlening (inclusief ondersteuning daarbij) is te beperkt om de grote stroom aanvragen tijdig, zorgvuldig, met de juiste expertise te kunnen verwerken. Met deze uitbreiding vermindert de kwetsbaarheid en kan inhuur achterwege blijven.

Bijlage 4 Financiële onderbouwing scenario's Kulturhus

Scenario's Jan Temmink

Door raadsleden is gevraagd om de scenario's Jan Temmink financieel uit te werken. Hieronder benoemen we de scenario's en de financiële gevolgen voor zover bekend.

Scenario 1: Doorgaan op de huidige wijze

Toelichting

- Is feitelijk pappen en nathouden.
- Dat betekent; een oplopend tekort, met de kans dat de geboden kwaliteit (met name theater) minder wordt. En het personeel, met name de directeur-bestuurder alleen bezig is met financiën en niet met de kwaliteit van de functies.
- Voor het theater kan ervoor worden gekozen om geen professionele voorstellingen te boeken, maar alleen lokale/regionale voorstellingen met garantie dat er altijd sprake is van een plus. (Gezien het verlies op een aantal voorstellingen: afgerond € 220K op basis van afgerond 490K aan opbrengsten).

Financiële gevolgen:

Structureel:

In de concept (meerjaren)begroting d.d. 25 september 2018 van het Kulturhus staat het volgende exploitatieresultaat voor de komende jaren:

2019: - € 138.770

2020: - € 153.818

2021: - € 169.167

2022: - € 184.824

2023: - € 200.793

Zonder extra subsidie, andere inkomsten of kostendaling zal deze exploitatie leiden tot faillissement van het Kulturhus.

Scenario 2: Afscheid nemen van het huidige personeel

- Onder het 'huidige personeel' wordt alle personeel verstaan inclusief de huidige directeur/bestuurder.
- De uitvoering wordt gedaan door extern 'in te vliegen personen' in combinatie met (meer) vrijwilligers.
- De aansturing en (beperkte) coördinatie van de externen/vrijwilligers is in handen van een externe. Bijvoorbeeld in de persoon van Frank Droste (Kulturhus Borne). Hij of iemand anders wordt daar voor een nader te bepalen aantal uren per week voor ingehuurd.
- De openingsuren worden aangepast, en in het theater worden alleen lokale/regionale voorstellingen opgevoerd.
- Door het samenspel tussen de externe personen/RvT en de gemeente wordt gestreefd naar een realistische begroting.

Financiële gevolgen:

Structureel:

Verwachting is dat de structurele financiële gevolgen vergelijkbaar zijn met scenario 3.

Incidenteel:

Als afscheid wordt genomen van het huidige personeel kan dit transitie vergoedingen met zich meebrengen. Wij beschikken niet over de benodigde informatie om deze vergoedingen te kunnen berekenen. Een schatting is dat dit eenmalig enkele tonnen kan zijn.

Scenario 3: Financiering en samenwerken met RvT

- Gemeente blijft subsidiëren, maar kijkt samen met de RvT kritisch naar de begroting en de activiteiten.
- De huidige directeur-bestuurder krijgt een sparring-partner. Bijvoorbeeld in de persoon van Frank Droste en/of een ander (vergelijkbaar) te benaderen deskundige.
- Door het samenspel van de gemeente en RvT/dir.best. wordt een realistische balans gevonden tussen financieel rendement enerzijds en maatschappelijk rendement anderzijds.
- Door het samenspel wordt gestreefd naar een realistische begroting.
- De mogelijkheid van het aanpassen van het theateraanbod wordt onderzocht.

Financiële gevolgen:

Structureel:

Dit scenario dit uitgewerkt door Frank Droste van het Kulturhus de Bijenkorf Borne. Hierbij is

een vergelijking gemaakt tussen de begroting van het Kulturhus Borne en de begroting van het Kulturhus Haaksbergen. Dit heeft geleid tot acht conclusies en aanbevelingen, welke een samenhangend geheel vormen. Een van de conclusies/aanbevelingen is een verhoging van de subsidie van € 60.000 per jaar, welke subsidie jaarlijks wordt geïndexeerd.

In de concept meerjarenbegroting d.d. 10 april 2019 van het Kulturhus zijn deze conclusies en aanbevelingen grotendeels verwerkt. Dit leidt tot het volgende exploitatieresultaat voor de komende jaren:

2019: - € 50.500

2020: - € 1.600

2021: € 2.600

2022: € 10.100

Scenario 4: Kulturhus als geheel sluiten

- De boekwaarde voor lief nemen en een andere bestemming geven (woningbouw?) aan de vrijkomende locatie. Dit betekent in 1 keer een 'grote meloen doorslikken'.
- Dit scenario is het meest vergaand, maar maakt in tegenstelling tot de andere scenario's, een einde aan alle onduidelijkheid.

Financiële gevolgen:

Met dit scenario wordt bedoeld het sluiten van het theater en het in stand houden van de bibliotheek. De bibliotheek is namelijk een wettelijke taak.

Structureel:

- De gemeente ontvangt geen huur meer voor het theater: € 178.830 per jaar.
- De subsidie kan worden verlaagd. De huidige subsidie is € 499.000. Voor subsidie aan bibliotheekwerk is het normbedrag € 12,20 per inwoner. Dit leidt tot een subsidie van ongeveer € 300.000. Verschil met de huidige subsidie is € 199.000.
- Indirect gevolg is dat het theater leeg staat en dat het wenselijk is om hiervoor een andere invulling te vinden. Verkoop van het pand betekent dat de jaarlijkse kosten vervallen: € 135.950.

Incidenteel:

- Verkoop van het pand betekent dat de boekwaarde in één keer zal moeten worden afgeschreven. De huidige boekwaarde is € 1,3 miljoen. Opbrengst van dit pand is op dit moment niet in te schatten, maar zal lager zijn dan de boekwaarde.

Scenario Verkoop van het theater

Tijdens de commissie Samenleving van 15 januari 2019 is nog scenario genoemd, te weten verkoop aan een private partij. Dit scenario kunnen we niet nu financieel uitwerken omdat hiervoor uitgebreid onderzoek moet plaatsvinden. Dit is (nog) niet gebeurd.

Scenario faillissement.

Voor de volledigheid benoemen we de verwachte financiële gevolgen bij een faillissement van het Kulturhus.

Incidenteel:

- Afboeken niet terug betaalde lening aankoop en verbouwing OBS Dorp: € 1.070.000
- Afboeken niet terug betaalde lening inventaris en inrichting bibliotheek: € 350.000
- Bij verkoop van OBS Dorp ontvangt de gemeente de koopprijs als hypotheekhouder. We kunnen geen schatting maken van de verkoopopbrengst van het pand, gelet op het specifieke karakter. De gemeente kan er ook voor kiezen om het pand zelf terug te kopen.
- Afboeken huurachterstand.
- Optioneel (bij geen doorstart): Indirect gevolg is dat het theater leeg staat en dat het wenselijk is om hiervoor een andere invulling te vinden. Verkoop van het pand betekent dat de boekwaarde in één keer zal moeten worden afgeschreven. De huidige boekwaarde is € 1,3 miljoen. Opbrengst van dit pand is op dit moment niet in te schatten, maar zal lager zijn dan de boekwaarde.

Structureel:

- Optioneel (bij geen doorstart): De gemeente ontvangt geen huur meer voor het theater: € 178.830 per jaar.
- Optioneel (bij geen doorstart): Indirect gevolg is dat het theater leeg staat en dat het wenselijk is om hiervoor een andere invulling te vinden. Verkoop van het pand betekent dat de jaarlijkse kosten vervallen: € 135.950.
- Gelet op de wettelijke taak ten aanzien van bibliotheekwerk zal hiervoor een alternatief gevonden moeten worden. De kosten hiervan zijn afhankelijk van de invulling en op

voorhand niet in te schatten. Voor subsidie aan bibliotheekwerk is het normbedrag € 12,20 per inwoner.

Ten slotte

Nog een tweetal algemene opmerkingen:

1. In deze scenario's is geen rekening gehouden met huidige financiële problemen van het Kulturhus (negatief eigen vermogen en liquiditeitsproblemen) en de huurachterstand. Bij alle scenario's (met uitzondering van het scenario faillissement) zijn de financiële problemen van het Kulturhus nog een punt van aandacht.
2. Het Kulturhus wordt ook gebruikt door diverse andere organisaties, zoals bijvoorbeeld het Taalhuis, Wijkkracht en diverse verenigingen. Sluiting van het Kulturhus heeft tot gevolg dat ook deze organisaties hun huisvesting verliezen.

Bijlage 5 Financieel meerjarenperspectief met investering vervangende nieuwbouw HAL aan Van Brakelstraat

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Structureel/ Incidenteel
Ruimte													
structureel resultaat cf. Begroting 2019	486	439	690	1.095	1.095	995	995	995	995	995	995	995	s
incidenteel resultaat cf. Begroting 2019	-420	-405	-147	-100	-100	0	0	0	0	0	0	0	I
Basis cf. Begroting 2019	66	34	543	995	995	995	995	995	995	995	995	995	
in begroting geraamde ruimte voor nieuw beleid		150	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	S
in begroting geraamde ruimte voor innovatie jeugd		8	8	40	40	40	40	40	40	40	40	40	S
in begroting geraamde ruimte voor innovatie Wmo		0	0	25	25	25	25	25	25	25	25	25	S
Totaal beschikbaar	66	192	851	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	
Waarvan structureel	486	597	998	1.460	1.460	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	
Waarvan incidenteel	-420	-405	-147	-100	-100	0	0	0	0	0	0	0	
4 Huisvesting onderwijs													
c Het Assink Lyceum:													
- Investering van € 20 mln in 2024 vervangende nieuwbouw Van Brakelstraat: structurele lasten		-973	-495	-495	-495	-495	-495	-495	-495	-495	-495	-495	S
- Incidentele baten wegens vrijval inv.lasten en lasten afboeken boekwaarden en voorziening grex		437	344		-600								I
Totaal beschikbaar	-2.350	-2.266	-937	-192	-224	675	766	1.179	953	1.048	1.145	1.243	
Waarvan structureel	-1.032	-1.630	-744	-27	777	675	766	859	953	1.048	1.145	1.243	
Waarvan incidenteel	-1.318	-636	-193	-165	-1.001	0	0	320	0	0	0	0	
Prognose Algemene reserve													
Stand AR per 1-1 (vrij beschikbaar deel)	1.941	478	-1.788	-2.725	-2.845	-2.419	-1.744	-159	1.019	1.972	3.020	4.165	
Resultaat 2018	436	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Opheffen reserve Essent	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stand Algemene reserve na resultaatbestemming 2018	2.431	478	-1.788	-2.725	-2.845	-2.419	-1.744	-159	1.019	1.972	3.020	4.165	
Toevoeging vanuit exploitatie	397												
Te verwachten winsten uit grondexploitaties				72	650		818						
Verwacht resultaat cf. bovenstaande	-2.350	-2.266	-937	-192	-224	675	766	1.179	953	1.048	1.145	1.243	
Stand AR per 31-12	478	-1.788	-2.725	-2.845	-2.419	-1.744	-159	1.019	1.972	3.020	4.165	5.407	

Bijlage 6: Financieel meerjarenperspectief

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Structureel/ Incidenteel
Ruimte													
structureel resultaat cf. Begroting 2019	486	439	690	1.095	1.095	995	995	995	995	995	995	995	S
incidenteel resultaat cf. Begroting 2019	-420	-405	-147	-100	-100	0	0	0	0	0	0	0	I
Basis cf. Begroting 2019	66	34	543	995	995	995	995	995	995	995	995	995	
in begroting geraamde ruimte voor nieuw beleid		150	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	S
in begroting geraamde ruimte voor innovatie jeugd		8	8	40	40	40	40	40	40	40	40	40	S
in begroting geraamde ruimte voor innovatie Wmo		0	0	25	25	25	25	25	25	25	25	25	S
Totaal beschikbaar	66	192	851	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	
Waarvan structureel	486	597	998	1.460	1.460	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360	
Waarvan incidenteel	-420	-405	-147	-100	-100	0	0	0	0	0	0	0	
1 Autonome ontwikkelingen:													
a Structureel effect	-111	-722	-1.023	-1.108	-349	-441	-441	-441	-441	-441	-441	-441	
b Incidenteel effect	-79	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2 Sociaal domein:													
a Wmo	-654	-664	-662	-629	-629	-629	-629	-629	-629	-629	-629	-629	S
b Loon- en prijsstijgingen SD		-180	-360	-540	-720	-720	-720	-720	-720	-720	-720	-720	S
c Opdracht tot besparing op pr.6: 1% 2020, 3% 2021, 5% 2022 en 2023 cf. omvang hogere uitgaven		200	600	1.000	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	S
d Ontwikkeling BUIG	-560	PM	PM	PM	PM								I
3 Bestuur en organisatie													
a Extra formatie voor basis op orde:													
Incidenteel	-194	-140											I
Structureel	-316	-316	-316	-316	-316	-316	-316	-316	-316	-316	-316	-316	S
Budget voor ziektevervangning		-175	-175										I
b Rijnconsult: projectkosten onderzoek en uitwerking		-125											I
c Voorziening personeel			-150	-150	-150								I
e Personeel, lagere omzettaakstelling	-202	-202	-202	-202	-202	-202	-202	-202	-202	-202	-202	-202	S
4 Huisvesting onderwijs													
a Herzien huisvestingsbeleid basis- en bewegingsonderwijs: nieuw IHP en onderzoek uitbesteden sportaccommodaties (binnen en buiten)		-90											I
b Herschikken basisonderwijs Haaksbergen-West:													
- Clusterschool Holthuizen/Dr. Ariëns in 2022 op locatie Dr. Ariëns	-24	-24	-24	-24	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	S
- Afboeken oude Dr. Ariëns					-111								I
- Opbrengst grondexploitatie Holthuizen							320						I
c Het Assink Lyceum:													
- Investering van € 10 mln in 2024			228	478	478								I
d Zienesch: geen besluit in afwachting van onderzoek 4a				PM	PM	PM	PM	PM					

4c. In de Begroting 2019 is reeds € 250.000 voordeel ingeboekt als vrijvallende kapitaallast vanwege uitstel investering Assink (zie blz. 98 Begroting 2019).

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Structureel/ Incidenteel
5 Aanpassen vrm. N18:													
Variant investering € 5 mln waarvan € 1,6 van gemeente Haaksbergen, afronden in 2022		125	125	125									I
					13	13	13	13	13	13	13	13	S
6 Duurzaamheid: 2 jaar 0,5 fte		-40	-40										I
2 jaar 0,5 fte voor opstellen en begeleiden warmtetransitievise, wijkuitvoeringsplannen en verwijderen van asbestdaken													
7 Kulturhus													
- onderzoekskosten	-20												I
- verhogen subsidie		-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	S
8 Omgevingswet													
	-30	-200	-150	-40	-40	0	0	0	0	0	0	0	I
9 Belastingen/inkomstenverhoging													
a Leges													
b Ozb niet woningen naar 10% boven landelijk gemiddelde (zit nu 11% daaronder) Na 2020 jaarlijks 1,5% inflatiecorrectie		436	472	508	544	582	619	658	697	736	776	817	S
c Ozb tariefstijging woningen 10% extra (Na 2020 jaarlijks 1,5% inflatiecorr.)		304	354	405	457	510	563	617	672	728	784	842	S
10 Overig:													
a Structureel effect	-1	-26	-26	-26	-26	-26	-26	-26	-26	-26	-26	-26	
b Incidenteel effect	-15	-23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Totaal 1e berap	-2.206												
effect meicirc. 2019 (niet in 1e berap)	-210												
Totaal beschikbaar	-2.350	-1.730	-558	781	1.349	1.170	1.261	1.674	1.448	1.543	1.640	1.738	
Waarvan structureel	-1.032	-657	-249	468	1.272	1.170	1.261	1.354	1.448	1.543	1.640	1.738	
Waarvan incidenteel	-1.318	-1.073	-309	313	77	0	0	320	0	0	0	0	
Prognose Algemene reserve													
Stand AR per 1-1 (vrij beschikbaar deel)	1.941	478	-1.252	-1.810	-957	1.042	2.212	4.292	5.965	7.413	8.956	10.596	
Resultaat 2018	436	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Opheffen reserve Essent	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stand Algemene reserve na resultaatbestemming 2018	2.431	478	-1.252	-1.810	-957	1.042	2.212	4.292	5.965	7.413	8.956	10.596	
Toevoeging vanuit exploitatie	397												
Te verwachten winsten uit grondexploitaties				72	650		818						
Verwacht resultaat cf. bovenstaande	-2.350	-1.730	-558	781	1.349	1.170	1.261	1.674	1.448	1.543	1.640	1.738	
Stand AR per 31-12	478	-1.252	-1.810	-957	1.042	2.212	4.292	5.965	7.413	8.956	10.596	12.333	